

Motion till riksdagen 2020/21:3500

av **Camilla Brodin m.fl. (KD)**

Utgiftsområde 24 Näringsliv

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 24 Näringsliv enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en garanti att företag bara behöver lämna en uppgift en gång till myndigheterna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en sammanhållen handlingsplan med tydliga mätbara mål om hur regelbelastningen för företag ska minska och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa principen ”En regel in, en regel ut” och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Regelrådets uppgift och ställning ska stärkas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra konsekvensutredningarna och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge relevanta myndigheter i uppdrag att kartlägga och synliggöra överimplementering av EU-regler inom sina områden och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett förenklingsforum och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en central plattform för regelgivning och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda servicegarantier med maxtider för myndighetshandläggning och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett avskaffande av systemet med personliggare och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ägarskiftet där personal vill driva vidare företaget kan underlättas och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ägarskifteskonto och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera fler tjänster i RUT-avdraget och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att så snart som möjligt utvärdera RUT-tjänsten som avser enklare tillsyn av bostad för att se om utformningen behöver justeras och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa kravet på hotelltillstånd och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över och harmonisera moms-satser inom besöksnäringen och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kompetensförsörjningen inom besöksnäringen och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att LOV bör främjas på alla de områden som lagstiftningen ger utrymme för och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka kostnaden för tillståndsprövning hos IVO och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hantering av oseriösa aktörer inom personlig assistans och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samverkan med civilsamhället för ökad mångfald av utförare i välfärden och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att analysera energipolitikens inverkan på industrins konkurrenskraft på kort och längre sikt och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förkorta industrins tillståndsprocesser och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att högskolornas samverkansuppdrag behöver tydliggöras och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de statliga forskningsinstituten bör ges tydligare uppdrag att bidra till kunskap och information om tillgängliga FoU-satsningar för industrins små och medelstora företag och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omstrukturera statens riskkapital så att det i högre grad ska kunna matcha lokalt riskkapital genom samverkan med kreditgarantiföreningar och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av finansieringsmöjligheter beträffande privatpersoners, företags och andra aktörers möjligheter att investera i lokal företagsutveckling och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning av minerallagen som bl.a. ser över äganderättens ställning och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av innovationssystemet med alla dess aktörer för att tydliggöra nyttan och tillkännager detta för regeringen.

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett gynnsamt regelverk för testbäddsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att skapa en megafond för life science som kapitaliseras genom investeringar i både ägarandelar och obligationer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i ökad omfattning effektutvärdera företagsstöden och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att ansökan och utbetalning av statliga företagsstöd samordnas så att förekomsten av s.k. bidragsentreprenörer minskar och effektiviteten i stöden ökar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att säkerställa att statliga bolag inte snedvrider konkurrensen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga i vilken utsträckning staten ägnar sig åt verksamhet som konkurrerar med det privata näringslivet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara pådrivande för ökad frihandel och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för handelsavtal mellan EU och USA och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ratificering av handelsavtal och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenlighet med GATT-avtalet ska vara en förutsättning för klimattullar och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU:s statsstödsregler och att Sverige bör agera motpol till dem som vill öppna för subventioner till storföretag och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU lägger mer kraft på att minska handelshinder mellan utvecklingsländer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tullfrihet för klimatviktiga komponenter och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva på EU för att få till stånd en reformering av WTO som säkerställer organisationens framtida relevans, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Tabeller

Anslagsförslag 2021 för utgiftsområde 24 Näringsliv

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Verket för innovationssystem	255 442	-10 000
1:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	3 548 255	-120 000
1:3 Institutens strategiska kompetensmedel	1 054 268	-100 000
1:4 Tillväxtverket	327 175	10 000
1:5 Näringslivsutveckling	977 022	-275 000
1:6 Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	65 342	5 000
1:7 Turistfrämjande	144 613	-40 000
1:8 Sveriges geologiska undersökning	244 872	-32 000
1:9 Geovetenskaplig forskning	5 923	±0
1:10 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar	14 000	±0
1:11 Bolagsverket	45 898	±0
1:12 Bidrag till Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien	8 327	±0
1:13 Konkurrensverket	164 697	±0
1:14 Konkurrensforskning	10 804	±0
1:15 Upprustning och drift av Göta kanal	119 910	±0
1:16 Omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag	24 850	±0
1:17 Kapitalinsatser i statligt ägda företag	1 401 000	±0
1:18 Avgifter till vissa internationella organisationer	16 780	±0
1:19 Finansiering av rättegångskostnader	18 000	±0
1:20 Bidrag till företagsutveckling och innovation	269 472	±0
1:21 Patent- och registreringsverket	340 812	±0
1:22 Stöd vid korttidsarbete	2 080 000	±0
1:23 Stöd till enskilda näringsidkare	1 500 000	±0
1:24 Omställningsstöd	2 000 000	±0
2:1 Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Myndighetsverksamhet	36 059	±0
2:2 Kommerskollegium	92 240	-10 000
2:3 Exportfrämjande verksamhet	339 867	-160 000
2:4 Investeringsfrämjande	97 772	-15 000
2:5 Avgifter till internationella handelsorganisationer	20 517	±0
2:6 Bidrag till standardiseringen	31 336	±0
2:7 AB Svensk Exportkredits statsstödda exportkreditgivning	100 000	±0
99:2 Central plattform för regelgivning	±0	3 000
Summa	15 355 253	-744 000

Läget för svenskt näringsliv

Det senaste halvåret har snabbt fört Sverige och omvärlden in i en djup lågkonjunktur, som en konsekvens av de åtgärder som regeringar världen över behövt ta för att stoppa smittspridningen av covid-19.

Företagen och deras anställda är hårt drabbade. Många har fått leva med en stark oro över om det egna livsverket ska kunna överleva krisen. Branscher som hotell, restaurang och transport påverkades starkt av restriktioner, social distansering och oro för smittspridning. Produktionsvärdeindex för tjänstesektorn föll tungt. Arbetslösheten har stigit kraftigt och ligger högt jämfört många andra EU-länder. I augusti uppgick arbetslöshetssiffran till 8,8 procent enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar, AKU. Samma månad svarade 60 procent av företagen att de hade ett omsättningstapp. Även om en viss ljusning kan skönjas är den fylld av osäkerhetsfaktorer, såsom smittspridningens utveckling och den ekonomiska politikens inverkan. Vissa branscher är särskilt utsatta och har i månader stått utan intäkter.

Regeringen har under krisen vidtagit åtgärder i form av flera stödpaket riktade till företagen. Inte sällan har det skett efter påtryckningar från Kristdemokraterna. Vår ambition har varit att i konstruktiv anda söka lösningar. För företagens skull, och därmed för jobbens och välfärdens skull.

Att permitteringsstödet kom på plats var viktigt för att skydda arbetstillfällena. Kristdemokraterna ville se ett högre tak i stödet än vad som initialt gavs. Därtill ville vi slopa kravet på arbetsgivare att först göra sig av med tillfälligt anställda innan permittering kunde ske. Regeringen tillmötesgick det första, men beklagligt nog inte det andra. Sverige gick därmed på tvärs med flera andra länder och människor med svag ställning på arbetsmarknaden förpassades till arbetslöshet i onödan.

Kristdemokraterna presenterade tidigt förslag på omställningsstöd mot bakgrund av det intäktsras som näringslivet upplevde. När regeringens förslag kom avsåg det två månader. Senare, efter krav från bland annat oss kristdemokrater, förlängdes stödet och vidgades också till att gälla egenföretagare.

Det är av stor vikt att de reformer som nu sätts inför 2021 är strukturellt riktiga och för Sverige ur krisen. Det behövs jobbreformerna som är breda, snabba och träffsäkra – kraftfulla åtgärder som bryter med massarbetslösheten. En nyckelfaktor i återhämtningen är ett gott företagsklimat där investeringar stimuleras och det är enkelt och lönsamt att anställa.

I vårt budgetförslag föreslås flera reformer. Bland annat tar vi bort arbetsgivaravgifterna för den som anställer personer som förlorat jobbet under pandemin. Även företag som avbryter korttidspermitteringar kommer få slopad arbetsgivaravgift för resterande del av 2020. Det är en jobbreform som kan bidra till en positiv tillväxtspiral. Vi föreslår kraftigt breddat optionsprogram för unga och växande företag. Vi välkomnar regeringens tillfälliga sänkning av bolagsskatten men avvisar deras planer på en ny skatt som riktar sig mot klädes- och skobranschen. I vår budget föreslår vi också höjd skiktgräns för statlig inkomstskatt, vilket underlättar för företagare. Och arbetet mot företagens regelbördor intensifieras.

Kristdemokraternas syn på näringsfrågor

Kristdemokraternas ekonomiska politik vilar på kunskapen om att arbete och välfärd åt alla bara kan uppnås genom att personer, familjer, företag och civilsamhället tillsammans tar ansvar för vårt gemensamma samhälle. En av politikens viktigaste uppgifter måste vara att skapa förutsättningar för ekonomisk tillväxt, som ger fler jobb och välfärd.

En framgångsrik och inkluderande arbetsmarknadspolitik är därmed starkt beroende av ett fungerande utbildningssystem och en näringspolitik som främjar företagande som ger jobb och skatteintäkter till att finansiera välfärden. En regering som vill åstadkomma ekonomisk utveckling, förstärkt välfärd och goda möjligheter till arbete måste bedriva en näringspolitik som stimulerar till enskildas initiativ och företagande. En grundförutsättning för ett gott företagsklimat är att företag har råd och möjlighet att anställa. Trösklarna in på arbetsmarknaden måste sänkas.

Behovet av regelförenklningar för företagen måste beaktas i större utsträckning än idag. Inte minst måste de effektiviseringar som möjliggörs av digitala lösningar tas till vara. Det handlar om att kapa administrativa pålagor, och möjliggöra för entreprenörer att välja optimala arbetssätt samt välja bort det som ej skapar mervärden. Vi kan inte fortsätta att ha dubbla system – det blir varken effektivt eller värdeskapande. Det behövs mer fart i det nationella digitaliseringsarbetet.

Kristdemokratisk politik för både små och stora företag

Sverige behöver ett företagsklimat som lägger grunden för fler jobb. Nya jobb kan inte kommenderas fram av politiker i riksdag eller regering. De skapas främst när människor finner det mödan värt att starta och utveckla ett företag, förverkliga en idé och riskera sitt sparkapital. Kristdemokraterna slår vakt om ett livskraftigt näringsliv som kan skapa fler arbetstillfällen och ökad tillväxt.

Det är viktigt att lagar, skatter och regler utformas på ett sätt som gör det enklare för människor att starta och driva företag. De regler staten ställer upp för företagen ska vara långsiktiga. Likvärdiga villkor ska gälla för olika företagsformer, oavsett företagets storlek, eller var i landet det finns.

De små och medelstora företagen, som ofta är familjeföretag, ska stå i centrum för utformningen av näringspolitiken. Det kan till exempel handla om generationsväxlingar i företag, något som vi kristdemokrater anser måste kunna ske enkelt och fritt från onödig regelbelastning som hindrar företag från att ställa om och leva vidare.

Samtidigt har Sverige förmånen att ha en tillväxt av större internationella företag som också efterfrågar ett gynnsamt regelverk för att kunna fortsätta växa och stanna kvar i landet. Att de små företagen får möjlighet att växa och att de större företagen får fortsätta utvecklas, är en förutsättning för att vårt land även framöver ska kunna hävda sig i den internationella konkurrensen med kompetens, produkter och tjänster.

Med fler sysselsatta kan fler försörja sig själva och därmed få mer makt över sina liv. Med fler sysselsatta skapas också resurser för att förstärka samhällsekonomin och därmed värna välfärdssystemen så att de som bäst behöver samhällets stöd också kan få det. Ett gott företagsklimat är således ett grundfundament i ett fritt och värdigt samhälle.

En del i detta är att även se eget företagande som en naturlig väg till arbete, både för sig själv och för andra. Ansvar för arbete och välfärd hos samhällets aktörer – den

enskilde medborgaren, offentliga institutioner, näringsliv och ideella sektorn, är ibland diffust. Det är svårt både för den enskilde och företagare att skapa sig en bild av de arbetstillfällen, ersättningar, program och insatser som finns, framför allt de som sorterar under Arbetsförmedlingen. Kristdemokraterna förespråkar ett reformerat system för arbetsförmedling, som närmare beskrivs i utgiftsområdesmotion 14. Det kan också i vissa fall vara svårt att skapa sig en överblick över vilka myndigheter som har hand om vad. Kristdemokraterna vill därför rensa upp i den förra regeringens misslyckade satsningar och i stället rikta insatser till det som fungerar. Även detta redogör vi för i utgiftsområdesmotion 14.

Tydlighet, hanterbarhet och kunskap är tre delar som måste utvecklas hos ansvariga instanser för att skapa arbetspraktik, anställningar och lärlingsplatser på företag och i andra verksamheter men även för att kunna göra sin egen livsdröm möjlig i eget företagande eller tillsammans med andra. Inte minst för att skapa möjligheter för nya svenskar att komma in i det svenska samhället och kunna gå från bidrag till egen försörjning.

Goda villkor för företagande

Enklare uppgiftslämnande

Kristdemokraterna vill införa en garanti att företag bara behöver lämna en uppgift en gång till myndigheterna och att uppgiften sedan slussas vidare till aktuell myndighet. Det skulle påtagligt minska tiden som företag behöver lägga på administration och öka tiden de kan lägga på sin kärnverksamhet – att skapa värde och jobb.

Regelförenklingar var i fokus för den dåvarande alliansregeringen 2006–2014, men efter regeringsskiftet har antalet regler som företagen behöver ta hänsyn till ökat markant. Kristdemokraterna var drivande i alliansregeringen för att regelförenklingar skulle genomföras och den uppgiften har sedan regeringsskiftet tyvärr blivit ännu viktigare. Ju färre regler en företagare har att förhålla sig till, desto enklare att företagaren gör rätt samt att de administrativa kostnaderna minskar för det enskilda företaget. Det ska vara lätt att göra rätt.

Vässat arbete mot företagens regelbördor

I snitt tvingas företagare lägga tio timmar i veckan på administration och sex av tio företagare upplever regler som ett tillväxthinder. Arbetet mot regelkrångel måste ges högre prioritet.

Kristdemokraterna anser att det behövs en sammanhållen handlingsplan med tydliga mätbara mål kring hur regelbelastningen ska minska. Planen ska innehålla delmål och beskriva insatser som ska vidtas för att nå dessa. För att säkerställa att planen följs ska regeringen återkommande redovisa för riksdagen hur arbetet med planen fortlöper. Modeller som skyddar företag mot ständigt växande pålagor ska användas. Här kan Sverige lära av andra länder. Vi vill införa principen ”en regel in, en regel ut”, som bland annat tillämpas i Tyskland, och som innebär att när nya regler införs ska regel-lättnader genomföras i minst samma omfattning.

Stärk Regelrådet

Regelrådet inrättades av den alliansledda regeringen år 2008 med fokus på att arbeta med regelförenklingar för företag. Erfarenheter från andra länder visade att en oberoende granskning av tillkommande regler minskar onödigt regelkrångel. Regelrådets uppgift är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag. 2015 ändrade dock den rödgröna regeringen Regelrådets direktiv och sammansättning från att vara en statlig kommitté till ett beslutsorgan inom Tillväxtverket. Numera yttrar sig endast Regelrådet över konsekvensutredningarnas kvalitet.

Av de 154 konsekvensutredningar som Regelrådet har yttrat sig över under 2019 har 102 konsekvensutredningar sammantaget bedömts uppfylla förordningskraven medan 52 inte har bedömts uppfylla kraven. Detta motsvarar en andel på 34 procent som inte uppfyllde förordningens krav under året.

Det samlade utfallet av Regelrådets granskning av konsekvensutredningar visar på brister i analysen av påverkan på företagens kostnader och konkurrensförhållanden för företag. Regelrådet har konstaterat att dessa aspekter är av stor betydelse för företagens förutsättningar att arbeta och växa.

Kristdemokraterna anser att Regelrådets uppgift och ställning ska stärkas. Regelrådet bör bli obligatoriskt remissorgan för Regeringskansliets förslag så att nya lagar och regler, såväl som förändringar i befintliga, blir så ändamålsenliga som möjligt. Regelrådet bör yttra sig över kompletterande nationella konsekvensutredningar av EU-förslag inför en svensk position i ministerrådet. Vid nationell regelgivning behöver Regelrådet komma in tidigare i processen för att motverka bristfälliga konsekvensutredningar, innan de når en bredare krets. Regelrådet ska fortsatt yttra sig över färdiga konsekvensutredningar men bör ha möjlighet att dessförinnan, på utkaststadiet, kräva kompletteringar av konsekvensutredningar innan processen fortskrider.

Bättre konsekvensutredningar

Konsekvensutredningarna är centrala underlag för att i rätt skede motverka regler som annars belastar företagen och för att främja kostnadseffektiv regelgivning. Att höja konsekvensutredningarnas kvalitet är sedan flera år tillbaka ett av regeringens uttalade förenklingsmål. Redovisningen av 2019 års granskningar av Regelrådet ger emellertid vid handen att konsekvensutredningar fortfarande påfallande ofta har brister som gör att kraven inte uppfylls. Fler insatser för att konsekvensutredningarna ska fylla sitt syfte är således påkallade. Tidiga samrådsinsatser, och de resultat som framkommer av dem, är inte regel att redovisa idag vilket det bör vara. När synpunkter från näringslivet inte tillmötesgår ska skälen för det beskrivas. Stöd till regelgivare när det gäller metoder som borgar för adekvata konsekvensutredningar måste säkerställas. Förordningen om konsekvensutredningar vid regelgivning bör vidare kompletteras med tydligare krav gällande hur uppföljning och utvärdering ska ske, detta för att kontrollera att konsekvenserna blir de avsedda, och om inte så är fallet ska justeringar genomföras.

Förenklingsforum

Riksdagen tillkännagav 2019 att regeringen bör verka för att EU-direktiv ska genomföras i nationell rätt på ett sätt som inte missgynnar företagens konkurrenskraft.

Utgångspunkten bör vara att EU-direktiv ska införas på miniminivå i nationell lagstiftning. Kristdemokraterna menar att regeringen ännu inte har gjort tillräckligt på området.

Kristdemokraterna ser utrymme för myndigheter att spela en mer aktiv roll där man kontinuerligt kartlägger sina respektive områden samt samlat synliggör, också för allmänheten, på vilket sätt Sverige överimplementerar EU-regler. En sådan transparens menar vi kan främja medvetenheten och bidra till diskussioner om nödvändiga lättnader. Som en del av processen bör myndigheterna även lämna eventuella förslag om lättnader. Vi vill att regeringen ger relevanta myndigheter ett sådant uppdrag.

I Danmark inrättades år 2015 ett särskilt implementeringsråd med uppgift att bidra i arbetet mot överimplementering av EU-direktiv i dansk lagstiftning. I rådet fanns representanter från näringsliv, arbetstagarorganisationer, brukarorganisationer och sakkunnig expertis och man gav förslag till regeringen kopplat till kommande EU-rättsakter och genomförandet av nya och förändrade direktiv. Existerande lagstiftning granskades också. Genom så kallade grannkontroller jämfördes regeltillämpning och implementering i Danmark med hur andra EU-länder hade gjort för att på så vis värna de egna företagets konkurrensvillkor. Rådet uppmärksammade även i ett tidigt skede kommande EU-initiativ där det fanns anledning för regeringen att göra en särskild insats för danska intressen. Arbetet bar frukt och ledde under de tre första åren till att över 100 av rådets förslag kring konkurrenskraftigare regler genomfördes.

Rådet bytte 2019 namn till Erhvervslivets EU- og Regelforum och utöver uppgifterna som nämns ovan fick man ett bredare uppdrag. Nu föreslår man även förenklningar av regler som följer av nationell rätt. Kristdemokraterna menar att Sverige bör dra lärdom av Danmarks arbete och inrätta en fast struktur med ett förenklingsforum likt det danska. Det är också vad Tillväxtverket framlägger och utvecklar i sin slutrapport efter näringsministerns så kallade förenklingsresa, publicerad tidigare i år. I uppdraget är det centralt att förenklingsforumet får mandat att lämna förslag som hanteras enligt principen ”följ eller förklara”, det vill säga att regeringen offentligt måste motivera de förslag som ej tillmötesgår. Förenklingsforumet ska ha en centralt placerad roll i regelprocessen och processen bör utvecklas i den anda som Tillväxtverkets rapport beskriver avseende ny regelprocess. Vi vill att riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Central plattform för regelgivning

Regelgivning utförs av en rad offentliga aktörer, och företag har svårt att få en överblick över pågående och planerade insatser. Istället för att samla relevant information på en nod tvingas företag söka på olika platser. Genom en central plattform kan det bli mer transparent för företagen när olika regelarbeten börjar och slutar och hur man kan gå tillväga för att lämna synpunkter. Vi tror att det kan stärka företagarperspektivet i regelgivningen och motverka problem som att företag får kort om tid på sig för anpassning till nya regler. En central plattform för regelgivning bör införas och vi avsätter 3 miljoner kronor årligen för det i budgeten.

Smidig och förutsägbar myndighetsservice

Myndigheternas service till företagen kan vara helt avgörande för företagens utveckling. Förutsägbarhet är en viktig faktor i kontakten med myndigheter. Det ska finnas tydligt definierade och tidsatta garantier, så kallade servicegarantier, kring vilken service man som företagare ska kunna förvänta sig. Vidare ska också regleras hur företagen ska kompenseras om myndigheten inte lever upp till garantin och dess maxtider för handläggning. Kristdemokraterna vill utreda servicegarantier för företagen i syfte att bidra till snabbare, mer kvalitativ och mer förutsägbar myndighetsservice.

19 myndigheter har i dagsläget tilldelats ett så kallat förenklingsuppdrag. Uppdraget syftar till att underlätta företags myndighetskontakter. Tillväxtverket följer processerna. Uppdraget rör handläggningstider, kundnöjdhet vid kontakter och myndigheternas samråd med företagen. Kristdemokraterna anser att fler myndigheter ska ges förenklingsuppdrag. Riksdagen tillkännagav för regeringen under 2019 att regeringen ska överväga detta.

Vid samma tillfälle fattades även andra beslut om tillkännagivanden som Kristdemokraterna står bakom och som kan förenkla för företagen. Det första avser programmet Serverat som är en digital tjänst som ska förenkla myndighetskontakter och uppgiftslämnande och även bidra till effektivare handläggning. Programmet används främst av restaurangbranschen idag och anslutningsgraden bland kommuner är förhållandevis låg. Plattformen bör breddas med fler tjänster så att användbarheten, och anslutningsgraden hos kommunerna, kan öka. Det andra avser att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att öka den digitala samverkan mellan myndigheter. Det tredje avser att regeringen bör pröva att använda så kallade solnedgångsklausuler, det vill säga att en bestämmelse automatiskt löper ut vid en viss tidpunkt om inte ett nytt beslut fattas. Det leder till att regler inte bara fortsätter av slentrian utan måste värderas efter hand.

Personalliggare

Systemet med personalliggare innebär för många företagare regelkrångel och en ständig oro för att små misstag ska leda till stora bötesbelopp. Det är därför hög tid att avskaffa personalliggaren i dess nuvarande form. En utredning bör tillsättas i detta syfte. Systemet infördes 2007 för att motverka osund konkurrens och svartarbete. Det är fortsatt mycket viktigt att göra det, men i takt med att samhället förändras måste också verktygen förändras. Sedan 2007 har nya lagar och regler tillkommit som försvårar fusk, som till exempel kassaregisterlagen och de individuella arbetsgivardeklarationerna. När nya regler tillkommer, måste gamla ses över och tas bort. Befintliga regelverk måste också ständigt prövas kritiskt för att se om syftet med dem uppnås. Personalliggarna ger idag inte önskad effekt, då det är alldeles för enkelt att lura systemet samtidigt som de fel som upptäcks lika gärna kan handla om misstag som om fusk.

Kristdemokraterna anser därför att systemet med personalliggare kan tas bort för de flesta branscher, men vi vet att åsikterna om systemet varierar kraftigt beroende på bransch. Det kan därför finnas skäl att någon eller några branscher, som till exempel byggbranschen, behåller systemet.

Att motverka osund konkurrens och svartarbete är fortsatt viktigt, och nya arbetsätt bör ständigt utvecklas för att stoppa dessa problem.

Underlätta ägarskiften

Många svenska företag riskerar att behöva läggas ner, helt i onödan. Sveriges företagare blir allt äldre och det blir mer och mer vanligt att deras barn inte vill ta över verksamheten. Den företagare som vill gå i pension riskerar därmed att behöva likvidera sitt livsverk, trots att det är livskraftigt. För bara några decennier sedan var det vanliga att familjeföretag togs över av barnen, men idag görs detta bara i omkring 30 procent av fallen, och trenden verkar fortsätta nedåt.

Inom kort kommer många företagare gå i pension. 60 procent av företagarna är över 50 år och 29 procent är över 65. Problemet är som störst i glesbygdsområden – i övre Norrland har nästan hälften av företagarna passerat pensionsåldern. Fler än var femte företagare planerar att dra sig tillbaka de närmaste fem åren och en tredjedel tror att deras företag kommer behöva läggas ner.

Detta är slöseri med arbetstillfällen och företagande. I den KD/M-budget som riksdagen antog hösten 2018 säkerställde vi att generationsskiften kan ske utan att missgynnas skattemässigt. Nu vill Kristdemokraterna ta nästa steg och utreda möjligheten för personal som vill äga och driva vidare företag att kunna göra det. Det finns flera internationella exempel på hur detta kan genomföras, och en utredning bör se över hur ägarskiften av detta slag bäst kan främjas i en svensk kontext. Vi vill också öppna ett antal ägarskifteskontor ute över landet som kan ge råd och stöd i ägarskiftesprocesser – både inom familjer och för de företagare som vill lämna över verksamheten till sin personal. Vi avsätter 15 miljoner kronor per år i vårt budgetalternativ för att möjliggöra fem sådana kontor. Uppdrag och medel läggs på Tillväxtverket. Vid etablerandet av dessa kontor ser vi möjlighet till synergier med servicekontoren som vi föreslår ska få ytterligare 15 miljoner kronor nästa år.

Förbättrat SGI-skydd för företagare

Kristdemokraterna är mycket positiva till att skyddet av den sjukpenninggrundande inkomsten har stärkts i uppbyggnadsskedet för alla typer av företagare. Mer behöver dock göras, exempelvis vad gäller att införa en för företagare mer rättvis beräkningsmodell av SGI:n baserad på historiska inkomstunderlag.

De arbetsintegrerande sociala företagen

Den dåvarande alliansregeringen gav år 2007 fyra myndigheter i uppdrag att ta fram förslag till regeringen på nya grepp för att bryta utanförskapet genom arbete i sociala företag. Det arbetet ledde så småningom fram till en gemensam definition mellan branschorganisationen Skoopi, Tillväxtverket, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), och även en handlingsplan för att främja dessa företag.

Arbetsintegrerande sociala företag tar sedan många år emot personer med den typ av arbetshinder som Samhall inte har som målgrupp, människor som står längst ifrån arbetsmarknaden. Därför krävs en insats för att de arbetsintegrerande sociala företagen får ett särskilt stöd för kostnader som kan täcka lönen för verksamhetsledare och handledare.

Kristdemokraterna vill utöka stödet till ASF genom att fortsätta lägga medel på verksamhetsbidrag till handledare och verksamhetsledare samt säkra och utöka de platser som finns på dessa företag idag och för de nya som startas upp.

Statistik från SCB visar att det under 2017 fanns ca 350 ASF med drygt 6 000 anställda. Av de som arbetar i företagen hade 31 procent en eftergymnasial utbildning och 29 procent utländsk bakgrund, vilket är högre än jämfört med hela arbetsmarknaden. Kvinnor är vanligast.

Kristdemokraterna menar att ASF bör stödjas och byggas ut. Behovet av åtgärder för de med långtidsarbetslöshet eller låg utbildningsnivå ökar och många nyanlända skulle kunna få en start på arbetsmarknaden via ett ASF. För att stödja utvecklingen på arbetsmarknaden för dem i störst behov av att få jobba 100 procent av sin förmåga, krävs varaktiga lönestöd för arbetsintegrerande sociala företag. Kristdemokraterna avsätter 300 miljoner kronor varje år 2021–2023 under utgiftsområde 14, nytt anslag.

Värna och utveckla tjänstesektorn

Många unga och nyanlända får sina första jobb inom någon del av tjänstesektorn. Därför är det viktigt att tjänstemarknaden får möjlighet att fortsätta vidgas. En viktig del i branschen är hushållstjänster. Förutom den positiva arbetsmarknadseffekten av att dessa utsatta grupper får jobb inom hushållstjänster innebär det ett stöd för exempelvis tidspressade barnfamiljer och äldre i behov av hjälp.

Rut- och rotavdragen har öppnat nya marknader och skapar förutsättningar för nya företag och jobb. Avdragen är en succé som har skapat över 20 000 nya vita heltidsjobb i branscher som tidigare haft stora problem med svartjobb.

Den dåvarande rödgröna regeringen valde att nedmontera dessa avdrag, ett slag mot alla människor och småföretag som vågat ta steget att verka inom den hushållsnära tjänstesektorn. Inte minst för personer med utländsk bakgrund eller för personer med arbetshinder inom till exempel arbetsintegrerande sociala företag som till stor del erbjuder tjänster inom rutområdet. Själva idén med skattereduktion för hushållsnära tjänster ska vara att det är vardagsnära servicetjänster som många i samhället skulle kunna ta del av om kostnaderna vore mindre.

Enskilda och familjer med barn eller föräldrar med funktionsnedsättningar kan nyttja rutavdraget som en avlastning för en rimlig kostnad. Många småföretag kan utveckla verksamheten och anställa fler. Rutavdraget ska utvecklas så att fler jobb med enklare kvalifikationer blir möjliga.

I den kristdemokratiska och moderata budgetreservationen 2019 fördubblades taket i ett första steg. I beslutet ingick att regeringen skulle återkomma med ytterligare en takhöjning, till 75 000 kronor, samt en breddning av antalet tjänster som medger rutavdrag. Så har nu skett. Bland de tjänster som avdraget föreslås breddas till finns exempelvis tvätt och vård av kläder och hemtextilier vid en tvättinrättning, en möbleringstjänst och en transporttjänst av bohag och annat lösöre till secondhandförsäljning. Även enklare tillsyn av bostad tillförs som ny tjänst. Kristdemokraterna är positiva till att vidga avdraget till trygghetstjänster. Samtidigt bör uppmärksamhet fästas vid kritiken från remissomgången angående utformningen. Bland annat förs fram att det kan finnas risk för oseriösa aktörer när krav inte ställs på auktorisation. Regeringens svar på kritiken är att det rör enklare tjänster som faller utanför bevakningslagen. Vi

menar att utformningen så snart som möjligt bör utvärderas för att se om förändringar behöver göras.

Kristdemokraterna anser att regeringen borde gått längre och inkluderat fler tjänster. I den kristdemokratiska och moderata budgetreservationen nämns uttryckligen att plantering av växter bör omfattas av rutavdrag vilket regeringen alltså inte tillmötesgår.

Matlagning i hemmet var fram till 2015 avdragsgillt och underlättade vardagen för bland annat äldre. Idag medges endast ”enklare matlagning som sker i ringa omfattning”. Till skillnad från trädgårdsskötsel är gravskötsel inte en rutberättigad tjänst. Då en gravplats för många anhöriga är en viktig plats som kan betraktas som en förlängning av hemmet så borde det övervägas om det ska omfattas. Kristdemokraterna vill att regeringen återkommer med förslag som innebär att plantering av växter i trädgården, matlagning i hemmet och gravvård berättigar till rutavdrag.

Besöksnäringen

Besöksnäringen i Sverige omsätter 200 miljarder kronor om året, men 2020 gick stora delar förlorade till följd av pandemins härjningar som drabbade sektorn särskilt hårt. Ungdomar får ofta sitt första jobb inom besöksnäringen, som således är en viktig möjliggörare till arbetslivserfarenhet och en bransch som över tid, bortsett från i år, stadigt har vunnit mark. Potentialen är emellertid långt ifrån nådd. Med konkurrenskraftiga regler, innovationer och målmedvetet arbete med utveckling av destinationer och nya koncept kan resan ta ny fart. Besöksnäringen rymmer många mindre företag för vilka krångliga regler och administrativa bördor är särskilt kännbara. Regelförenklingsarbetet måste ges högre prioritet än vad regeringen ger det. Häri är besöksnäringens behov viktiga att tillgodose.

Avskaffa kravet på hotelltillstånd

Idag krävs särskilt tillstånd från polisen för att driva hotell eller pensionat. Kristdemokraterna menar att regeln inte längre är motiverad. Numera finns andra regler om exempelvis brandskydd och tillsyn som säkerställer att verksamhet bedrivs på ett säkert sätt. Ett avskaffande skulle minska tiden företag lägger på administration, därtill skulle polisens uppgifter renodlas. Istället bör en enkelt utformad digital anmälningsplikt gälla. Vi föreslår att kravet på hotelltillstånd slopas och ersätts med en anmälningsplikt.

Se över och harmonisera momssatser inom besöksnäringen

Kristdemokraterna anser att dagens system för moms inom besöksnäringen är krångligt och byråkratiskt. Med nu gällande regelverk för momssatser kan en vara eller tjänst beskattas olika beroende på var den produceras eller vilken tolkning det lokala skattekontoret gör. En viktig del i att stimulera tillväxt av turist- och mötesindustrin är således att förenkla momsens och göra gränsdragningarna begripliga.

I dag gäller en mängd olika momssatser inom besöksnäringen. Guidade turer har skilda momssatser beroende på var de utförs. Är det i naturområde betalar man sex procent, men dit räknas inte vildmarksritter eller försränning som betalar 25 procent. Sker det på lantgård gäller också den högre momssatsen. Konserter och inträde till

djurparker klassas som kultur med en momsats om 6 procent. Större sightseeing-arrangörer som kör rundturer i buss anses bedriva transporter med en momsats om 6 procent. Momsen på att hyra ut rum i hotell är 12 procent. Halveringen av restaurangmomsen till 12 procent har således förenklats för alla verksamheter med försäljning av mat eller fika.

Kristdemokraterna menar att en utredning behöver se över möjligheten att harmonisera momsatsen inom besöksnäringen. Ett av alternativen som utredningen kan begrundas är att dela in efter kategorierna mat, logi, aktiviteter och transport.

Gårdsförsäljning

Inom besöksnäringen finns en stor innovationskraft i bryggeri- och musterinäringen. Svensk produktion av vin, cider och öl har utvecklats i snabb takt. Vingårdar, mustier och mikrobryggerier växer och konsumenternas intresse för närproducerat och alkoholhaltiga drycker i mindre upplagor är stort. En stor efterfrågan och innovativa producenter skapar nya arbetstillfällen, arbeten som är av stor vikt för landsbygdsutvecklingen. Att producenter inte tillåts sälja sina varor direkt till konsumenten upplevs av branschen som en hämmande faktor för utveckling. Frågan om gårdsförsäljning kopplar också an till Systembolagets monopolställning för vilken Sverige idag har ett undantag inom EU. Riksdagen riktade 2018, på bland annat kristdemokratiskt initiativ, ett tillkännagivande till regeringen om att verka för en lagstiftning som gör det möjligt att bedriva gårdsförsäljning av alkohol i begränsad utsträckning – detta under förutsättning att Systembolagets monopol kan bevaras. En statlig utredning är nu på väg att tillsättas.

Kompetensförsörjning inom besöksnäringen

Utbildningen av branschspecifika kompetenser för besöksnäringen har hållit ojämna steg med personalförsörjningsbehoven. På senare år har trenden varit att efterfrågan på personal har ökat medan tillgången på personal med rätt utbildning har minskat. Kompetensfrågan är således central för branschens möjligheter att växa och för Sverige som konkurrent till andra besöksmål. Utbildningssystemet bör utvecklas i nära samarbete med näringslivet. De besitter kunskaper om vad framtiden kräver och kan ge signaler om exempelvis bristyrken som bör tas i beaktande. Kristdemokraterna vill bland annat genomföra en förstärkning av yrkesvuxutbildningen och avsätter medel för detta i budgeten.

Mångfald i välfärden

Företag skapar välfärd

Det privata näringslivet har varit, är och kommer att vara grunden för Sveriges välfärd. De arbetstillfällen som privat sektor kan skapa utgör basen för finansieringen av offentliga välfärdstjänster. De närmaste åren tilltar dock utmaningen när det gäller

välfärdens finansiering. Allt fler äldres vård och omsorg ska finansieras av en minskande andel i arbetsför ålder.

För att Sverige ska stå sig starkt i framtiden och upprätthålla en god ekonomi i balans behöver förutsättningarna för företagande i vårt land bli ännu bättre genom långsiktigt stabila villkor. Det är genom framgångsrika välmående företag de resurser skapas som gör det möjligt för oss att finansiera vår välfärd.

En väl fungerande offentlig sektor är en förutsättning för att ett gott samhälle ska kunna skapas för alla oavsett inkomst, ålder, kön eller bosättning. Den offentliga sektorns verksamhetsformer ska så långt som möjligt bygga på nyttjande av olika driftsformer och på decentralisering. För att öka mångfalden och stimulera initiativtagande och effektivitet måste produktion av välfärdstjänster i enskild regi via företag, stiftelser, kooperativ och ideella organisationer ges lika förutsättningar som tjänster producerade i offentlig regi. LOV:en – lagen om valfrihetssystem – kan utvecklas och förfinas för vård, omsorg och sociala verksamheter såväl som för skola och utbildning.

Välfärden och offentliga utgifter behöver kontinuerligt effektiviseras, och i det sammanhanget är livskraftiga och innovativa välfärdsföretag både nödvändiga och möjliggörare. Politikernas uppgift är att ta tillvara medborgarnas intresse. Utvärdering, kostnadsuppföljning och kvalitetskontroll är därför viktiga politiska uppgifter. Produktion av individuella sociala servicetjänster bör präglas av mångfald. Den enskilde bör själv kunna välja utförare inom ramen för det bistånd som en myndighet beviljat. Övrig offentlig verksamhet, som inte är myndighetsutövning, bör upphandlas i konkurrens.

Kristdemokraternas uppfattning är att en mångfald av utförare av offentligt finansierad välfärd behövs och att de företagsekonomiska villkoren måste vara goda. De flesta företag återinvesterar eventuella överskott i personal, inventarier, fastigheter med mera som är en del av verksamhetsutvecklingen. En mycket stor majoritet av svenskarna anser att det är rätt att man får välja och välja bort utförare i exempelvis vården.

Den privata vård- och omsorgssektorn bestod 2018 enligt branschorganisationen Vårdföretagarna av drygt 15 000 företag med 160 000 årsanställda. 94 procent av dessa företag hade 1–19 anställda, och 87 procent hade färre än tio anställda. Den privata vård- och omsorgssektorn är alltså i hög utsträckning en småföretagarbransch.

Enligt Skolverkets siffror för 2018 fanns bland annat 9 808 förskoleenheter, varav 2 757 fristående, 4 834 grundskoleenheter varav 822 fristående och 1 307 skolenheter i gymnasieskolan, varav 434 fristående. Det är alltså en betydande andel av svenska elever som går i andra än kommunala skolor.

Kristdemokraterna tror på en mångfald av utförare inom vård, skola och omsorg. Aktiebolag såväl som kooperativ och allt däremellan ska få plats och möjlighet att bedriva verksamheter för personer med olika behov. De rödgröna partiernas motstånd till privata alternativ, som illustrerades till exempel i Reepalutredningen, vars förslag som tur var inte realiserades, är helt obegripligt om man dessutom ser till de undersökningar som görs om medborgarnas vilja att kunna välja vårdgivare eller förskola och skola.

Kristdemokraterna kommer fortsätta att agera utifrån övertygelsen om att näringslivet har mycket gott att tillföra välfärden, och motsätta oss eventuella nya förslag från regeringen på inskränkningar i valfrihet och mångfald.

Vårdmomsen

Sedan den 1 juli 2019 gäller nya regler för inhyrning av personal i vården, som innebär att den momsbefrielse som tidigare gällt för alla led i vården inte längre gäller. Detta är en följd av Skatteverkets tolkning av ett beslut i Högsta förvaltningsdomstolen. Beslutet innebär en ny administrativ börda för aktörer i vården, men också att konkurrensförutsättningarna mellan privata och offentliga vårdgivare snedvrids, då offentliga vårdgivare kompenseras för sina momskostnader krona för krona. Privata vårdgivare kan kompenseras via regionerna enligt en schablon, men denna används mycket olika från region till region. Resultatet blir sämre tillgänglighet i vården runtom i Sverige.

För att motverka detta tog Kristdemokraterna under våren 2019 initiativ till ett tillkännagivande till regeringen om att åtgärder snarast måste vidtas för att neutralisera effekterna av vårdmomsen. Riksdagen beslutade att rikta detta tillkännagivande till regeringen, vilket var positivt. Regeringen väntade dock till februari 2020 med att tillsätta en utredning, som ska vara färdig först i april 2021. Det kommer då att ha gått nästan två år sedan riksdagens tillkännagivande. Därtill kommer eventuella åtgärder som föreslås sannolikt kräva ytterligare tid för beredning, beslut och implementering. Vi anser att regeringen inte mött riksdagens beslut om en skyndsam hantering. Vid tidpunkten för tillkännagivandet i juni 2019 var vårdens aktörer under press, med bland annat mycket långa köer till operation och specialistvård. Situationen har sedan dess förvärrats avsevärt av covid-19-pandemin, som satt sjukvården under mycket hård press. Utöver detta tvingas alltså vården på grund av vårdmomsen också hantera stora ytterligare kostnader under åtminstone två års tid, eftersom regeringen agerade mycket långsamt.

Inför en rimlig kostnad för tillståndsprövning hos Ivo

Vi kristdemokrater stödde förslaget att utöka tillståndsplikt till att inkludera utövare av hemtjänst och LSS-insatser i syfte att säkerställa god kvalitet inom verksamheten som trädde i kraft den 1 januari 2019. Vi motsäger oss däremot att tillståndsplikten endast ska gälla privata aktörer. Vidare beslöt riksdagen att tillståndsprövningen ska vara avgiftsbelagd. Vi instämmer i att tillståndsprövningen ska vara avgiftsbelagd, men vi är däremot kraftigt kritiska till nivån på avgiften som är fastställd av regeringen. Från den 1 januari 2019 kostar det 30 000 kronor att ansöka om ett tillstånd och 21 000 kronor att ansöka om en ändring av ett tillstånd. Dessa summor är orimligt höga, med tanke på att flertalet av de privata aktörer som nu är belagda med tillståndsplikt är mindre företag med begränsade intäkter. Riskerna är överhängande att de mindre aktörerna slås ut från marknaden vilket i förlängningen skulle vara negativt för valfriheten inom verksamheten. Därför behöver kostnaden sänkas. Detta bör ges regeringen till känna.

Hantering av oseriösa aktörer inom personlig assistans

Den tillståndsplikt som införts för företag inom personlig assistans utgör en förbättring, men är inte tillräcklig. Ivo behöver fler redskap för att stoppa oseriösa aktörer. Idag finns problemet att befattningshavare som förlorat sitt tillstånd omgående kan starta nya bolag. Det finns exempel där en krets av befattningshavare har varit inblandad i flera oseriösa assistansverksamheter. Detta drabbar både de seriösa företagen och förtroendet för assistansen i stort.

Naturligtvis ska det inte vara omöjligt att driva ny verksamhet för att man har misslyckats vid ett tidigare tillfälle. Samtidigt måste det finnas regler som stoppar aktörer från att kringgå intentionen i tillståndsplikten och återkommande starta nya verksamheter som inte har de assistansberättigades bästa för ögonen.

Ivos inspektioner räcker en bit på vägen, men tillståndsprövningen spelar en stor roll för om den assistansberättigade får den kvalitet han eller hon har rätt till. Man kan därför tänka sig en förändring av Ivos tillståndsgivning för personlig assistans, där ägare, styrelse och andra ledande befattningshavare vid nyansökan prövas mot tidigare in-dragna tillstånd, med en begränsningsperiod på tio år. Har man varit involverad i en assistansverksamhet som fått tillståndet indraget av Ivo bör man inte omgående kunna få tillstånd för en ny verksamhet i samma bransch.

Olika driftsformer – behov av jämlika villkor

Kristdemokraterna tycker det är viktigt med mångfalden av olika associationsformer, och möjligheten till valfrihet. 2006 etablerades en ny, ytterligare, bolagsform, så kallade SVB. Det är en bolagsform med särskild vinstutdelningsbegränsning. Detta är ett bra komplement till det traditionella aktiebolaget.

Företagsformen är tänkt för verksamheter som tidigare drivits i offentlig regi, till exempel företag som etableras i privat regi inom hälso- och sjukvårdssektorn. Reglerna syftar till att säkerställa att företagets vinst huvudsakligen stannar kvar i företaget. Anledningen till att det fortfarande inte finns särskilt många SVB-bolag är förmodligen att inga stödstrukturer finns för vare sig den här formen av bolag eller idéburna företag inom välfärdssektorn i Sverige. Fortfarande finns endast ett sextiotal aktiva SVB-bolag registrerade i Sverige.

I Storbritannien och USA däremot är detta en etablerad bolagsform för just välfärdsföretag. I Storbritannien fanns år 2018 cirka 14 000 registrerade CIC (community interest companies) och intresset ökar. Syftet med införandet var att undvika överreglering av traditionella välfärdsbolag och att samtidigt säkra allmänintresset genom begränsat vinstuttag. I USA kan L3C (low-profit limited liability companies) ta emot avdragsgillt riskkapital, vilket tidigare enbart var möjligt för ideella organisationer.

Kristdemokraterna tycker det är viktigt med en mångfald av olika associationsformer, och möjligheten till valfrihet, och därför är det angeläget med en kunskaps-höjning om även denna företagsform.

Tjänstesektorn har utvecklats under senare år med ett flertal digitala tjänster i form av delningsekonomi som effektiviserar användning av våra resurser men är svår att hantera i vanlig bolagsform. Kristdemokraterna vill ta initiativ till att utveckla bolagsform för de nya företagen så att lagar, regler och trygghetssystem kan kopplas in.

År 2008 ingick regeringen, SKR och civilsamhället en överenskommelse med syftet att främja samverkan mellan parterna. Överenskommelsen har nu övergått i Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (NOD). Det bör vara prioriterat för regeringen att underlätta för civilsamhällets organisationer att bedriva välfärdsverksamhet såsom sjukvård och omsorg. Välfärden har mycket att vinna på en mångfald av aktörer.

Utveckling av Sveriges industrier

Regeringens och riksdagens uppgift är att stifta lagar kring arbetsrätt, besluta om skatter som direkt påverkar företag, teckna frihandelsavtal, bygga ut infrastrukturen och förbättra utbildningssystemet. På dessa områden har Kristdemokraterna förslag på förbättringar och utvecklingsmöjligheter för industrin i Sverige.

Industrin sysselsätter direkt cirka 650 000 personer i Sverige. I takt med att industrin utvecklas och fokuserar sin verksamhet har tjänster inom bland annat administration, produktutveckling, it och logistik lagts ut till företag som är specialister på detta. Inom industrinära tjänsteföretag arbetar idag 350 000 personer. Totalt sysselsätter industrin i Sverige därmed omkring en miljon personer, vilket är cirka 20 procent av arbetskraften, enligt Teknikföretagen.

Stora steg framåt när det gäller innovation framhålls som en grundbult. Att genomföra en konkurrensanalys av alla förslag till ny lagstiftning är en av åtgärderna som EU:s industristrategi nämner särskilt. I januari 2016 fastställde den dåvarande regeringen ”Smart industri – en nyindustrialiseringsstrategi för Sverige”. Strategin ska bidra till att stärka företagets omställningsförmåga och konkurrenskraft och har även handlingsplaner kopplade till sig. Sverige ska konkurrera med digital och hållbar produktion samt utvecklade eller nya produkter. Häri ligger möjligheten till en svensk nyindustrialisering, säger man, vilket kräver insatser på alla nivåer.

Fortsatt god konkurrenskraft

Sveriges välstånd bygger i grunden på en framgångsrik industri som kan konkurrera på världsmarknaden. Därför gäller det för Sverige att vara attraktivt för investeringar i industriell verksamhet inom alltifrån forskning och utveckling av produkter till hela tillverkningsprocessen och kringliggande affärstjänster. Genom detta kan företagen fortsätta att bidra till arbetstillfällen, tillväxt och välfärd i Sverige. Konkurrenskraftiga tillverkningskostnader, flexibilitet i omställning när efterfrågan av produkter och tjänster ändras och att man är aktiv på nya marknader är nödvändigheter för såväl små som stora industriföretag. Industriföretagen kan själva medverka till att utveckla sina organisationer till att bli mer innovativa, delta i internationellt standardiseringsarbete, samverka med skolor, högskolor och universitet samt att tillsammans med fackliga parter förhandla fram konkurrenskraftiga löneavtal.

Behovet av infrastruktursatsningar är stort, inte minst vad gäller bostäder, järnvägar och vägar, men även stabila villkor för elförsörjning och behov av energieffektiveringar. För att industrins konkurrenskraft ska kunna upprätthållas krävs ytterligare investeringar i infrastruktur och en större förståelse för den regionala tillväxtlogiken.

Där stora brister i elförsörjningen gång på gång påpekas och oron blivit en del av industrins vardag, påverkar detta framtidstron i så hög grad att vi behöver vidta kraftfulla åtgärder. Industrin står för tusentals arbetstillfällen, som är viktiga för Sveriges välstånd. Fler företag gör idag en omställning och går mot en elektrifiering och digitalisering. Om inget görs kommer fler företag tvingas ompröva huruvida Sverige ger dem de bästa förutsättningarna. Det har stor betydelse vilka signaler vi skickar till investerare inför nyetableringar. Därför behöver vi se till att ta industrins oro på allvar. Vi kristdemokrater anser att kärnkraften ska utvecklas, inte avvecklas, och att en färdplan för framtidens kärnkraft ska tas fram. Vattenkraften, också den småskaliga, ska värnas. Elanvändningen behöver öka för klimatets skull, och med en ökad tillgång

främjas också Sveriges möjligheter att stimulera såväl inhemskt som utländskt initierade investeringar i industrin. Vind- och solenergi kommer byggas ut och mål för leveranssäkerhet måste tas fram. Detta behöver säkras upp för både industrins och miljöns skull.

Analyser presenterade under 2020 gör gällande att områden med ansträngd leveranssäkerhet i elförsörjningen kan gå miste om tusentals jobb om tillförligheten fortsätter försvagas. Investeringar i ett elsystem som upprätthåller hög försörjningstrygghet är ett grundfundament om industrin i Sverige inte ska tappa mark. Regeringens politik att vilja exkludera kärnkraft ur framtidens energimix äventyrar redan nu ekonomiska värden. Om förnybarhetsmålet för elförsörjningen inte ändras till ett mål om fossilfrihet, utan fortsätter att få genomslag, kommer det skada svenskt näringsliv. Kristdemokraterna anser att regeringen bör ta larmrapporterna på allvar och låta analysera energipolitikens inverkan på industrins konkurrenskraft på kort och längre sikt.

Kärnkraften är viktig för klimatmålen och basindustrin

Sverige ska klara av klimatmålen, det är vi många som är överens om. Men för att klara målen behöver beslutet att stänga Ringhals 1 omprövas. Vi kommer också behöva bygga ny kärnkraft om vi ska klara klimatlagens krav att senast 2045 ha nollutsläpp av växthusgaser. Reaktorn är fortfarande lönsam och tillsammans med den numera dessvärre nerlagda reaktor 2 reducerade den klimatutsläppen med över tio miljoner ton per år.

Sverige behöver återuppta planering för nya reaktorer och samarbeta med andra kärnkraftsländer både i Europa och internationellt med ett fåtal standardiserade kraftverk med en rimlig prislapp och byggtid. Standardisering av komponenter vore också ett framsteg.

Ny kärnkraft är en viktig fråga, inte bara för Sverige utan framförallt på en global nivå. Enligt FN:s klimatpanel IPCC är detta nödvändigt för att klara klimatmålen. I dag är det Ryssland och Kina som bygger flest reaktorer. Här har västländerna ett gemensamt ansvar att vara med. Medel inom energiforskning i Sverige ska avsättas för såväl förnybart som kärnteknik. Kristdemokraterna satsar 125 miljoner kronor årligen för att stärka svensk kärnkraftsforskning. Vi vill se en färdplan för framtidens kärnkraft.

Sverige kommer behöva mycket mera el för att kunna utveckla samhället och minska vårt stora beroende av olja, kol och gas. Basindustrin är beroende av bra eltillgång till ett lågt och förutsägbart pris. Planeringen för ökad elanvändning bör utgå från ett elbehov på minst 200 TWh år 2045 om alla åtaganden ska nås. Här behövs alla icke-fossila energislag. Ett utbyggt elnät är också avgörande.

Förkorta industriella tillståndsprocesser

Svensk industri har under hela 2010-talet haft en negativ utveckling i förhållande till länder som liknar oss. Inte bara strategiska miljöprojekt utan hela innovations- och utvecklingskedjan hos svenska industrier hämmas av våra tillståndsprocesser och en miljö- och klimatpolitik som ställer sig i opposition till att industriproduktion sker i Sverige. I takt med att industrier flyttas från Sverige ökar också utsläppen globalt.

Det är därför av stor vikt miljö- och klimatpolitik inte står i ett motsatsförhållande till svensk industriproduktion. Klimatnationalism, där nationella utsläpp anses värre än när de sker i mångdubbel skala i ett annat land, måste motverkas.

Det finns därför anledning att göra en större översyn av den prövningsorganisation och miljölagstiftning som står i vägen för att reducera omfattningen av tillståndprocesserna och på så vis förkorta dem. Det finns också anledning att efterlysa ett snabbspår i prövningen av strategiska klimatprojekt.

Kompetensförsörjning för industriföretag

En framgångsrik industri måste också ha tillgång till en kvalificerad arbetskraft och kontinuerlig kompetensförsörjning. Den ökande internationaliseringen av produktionen och ökad konkurrens behöver inte vara ett hot mot verksamheter i Sverige, om man ser till att även svenska företag fullt ut kan utnyttja den internationella ekonomins möjligheter. Men det finns naturligtvis exempel på dålig offshoring.

Företag har ibland flyttat verksamheter med förhoppningen att sänka sina kostnader och i efterhand har det visat sig att andra oförutsedda kostnader gjort affären mindre lönsam. Utan arbetskraftsinvandring hade Sverige fått svårare att konkurrera. Kompetensförsörjningen är en nyckel för att upprätthålla svensk konkurrenskraft, inte minst inom högteknologisk industri, och då vill det till att Sverige är ett attraktivt alternativ för utländska talanger.

För att brett motverka utanförskap bland personer som kommit till Sverige behöver utbildningssystemet med validering av individers kompetens, snabbare undervisning i svenska och utbildning i branschkunskap snabbas upp för att fler ska kunna matchas till de arbetstillfällen som erbjuds. Matchningsproblematiken på arbetsmarknaden är ett välkänt problem. Kristdemokraterna satsar 500 miljoner kronor på yrkesvuxutbildning 2021 och 2022, vilket är 100 miljoner kronor mer per år än regeringen.

Industrirådet skrev i ”Industristrategi för forskning och innovation” bland annat om att högskolans samverkansuppdrag behöver förtydligas och följas upp, där prestation är kopplat till en resurstilldelning som belönar både vetenskaplig kvalitet och kvalitet i samverkan och nyttiggörande för samhället. Forskningsinstitutet bör medverka till ytterligare utvecklad FoU inom näringslivet genom att tillsammans med industrin och universiteten vara sammanhållande för strategiska teknikområden. Forskningskoncernen Swerea, numera införlivad i Rise, är exempel på verksamhet som utifrån vetenskaplig grund levererar forskning och utveckling som stärker konkurrenskraften och skapar nytta för industrin i Sverige.

Infrastruktur och service

Konkurrenskraftiga transporter är en överlevnadsfråga för bas- och tillverkningsindustrin. Sverige har redan idag en kostnadsnackdel gentemot övrig europeisk industri på grund av längre transportavstånd inom landet och till huvudmarknaderna. Branschen upplever många gånger att trafikslagen ställs mot varandra istället för att samverka.

Basindustrin använder järnvägen när det går men behöver utökad spårkapacitet för att undvika flaskhalsar, vägtransporter i annat fall och transportererna behöver ofta nå hamnar där sjöfarten tar vid. Miljömässig hållbarhet måste kombineras med ekonomiska och sociala aspekter. Rörligheten på arbetsmarknaden hålls också tillbaka av en

otillräcklig kapacitet i väg- och järnvägsnätet i storstäderna, främst i Stockholmsområdet. Det handlar både om otillräckligt underhåll och om fördröjda nyinvesteringar. Många av pendlarna har problem med tågförseningar och långa bilköer vilket håller tillbaka effektiviteten.

Infrastruktur handlar även om väl fungerande elektroniska kommunikationer, för att digitala tjänster ska kunna erbjudas och användas. Datatrafik måste kunna fungera även vid driftstörningar och avbrott; det är alltför kostsamt för industrin när detta inträffar. För att upprätthålla internationell konkurrenskraft är det viktigt att den digitala infrastrukturen fungerar och fortsätter att utvecklas. Tillgången till driftsäkert bredband ska vara god i hela landet.

Forskning, utbildning, innovation, produktion och tjänsteutveckling bildar ett väl fungerande sammanhang och utgör en bas för att Sverige ska kunna vidareutveckla positionen som en ledande industrination. Vi ska dock inte glömma bort att för att hela Sverige ska kunna ha ett levande näringsliv behövs även tillgång till service på landsbygden. Servicekontor samlar olika myndigheters service så att basala myndighetstjänster finns att tillgå runt om i landet. Kristdemokraterna vill att fler kontor etableras och anslår därför ytterligare 15 miljoner kronor 2021 och 30 miljoner årligen 2022–2023. Anslaget finns under utgiftsområde 2.

Finansiering

Att få fler i Sverige att våga starta och driva företag är en förutsättning för ekonomisk tillväxt och en viktig del i att vara medskapare – inte bara medborgare – i samhället. Det är också viktigt att få fler att känna det mödan värt att behålla och driva vidare en verksamhet inom familjen, på orten, även på landsbygden och säkra tillgång till kapital, engagemang, mentorskap och kompetenshöjning.

Företagens möjligheter att hitta riskvilligt kapital till goda marknadsmässiga villkor är en nyckelfaktor för att trygga näringslivets möjlighet att utvecklas, växa och skapa nya jobb. Vi anser att det huvudsakligen är privat kapital som ska riskeras när företag startas och utvecklas oavsett om det rör sig om börsnoterade koncerner, medelstora företag i tillväxtfas eller affärsidéer i tidiga skeden, men att behov också finns av statliga marknadskompletterande insatser.

Staten bör främja nyföretagande genom att skapa ett gott klimat för innovationer samt produkt- och marknadsutveckling. De offentliga organen bör medverka till att nödvändigt riskkapital finns tillgängligt, inte minst för mindre företag och i regioner med svag kapitalbildning och sysselsättningsproblem. Särskilda insatser bör göras för att stimulera kvinnligt företagande och olika företagsformer.

Omstrukturering av riskkapital

Sverige har en väl utbyggd sektor för riskkapitalförsörjning för företag, men den behöver omstruktureras och utvecklas. Tillgången till kapital för företag i tidiga skeden är ett ofta omvitnat problem. Få privatpersoner och institutioner vill riskera pengar i företag som ännu inte etablerat en fullskalig affärsverksamhet. Det finns därför en marknadskompletterande roll för staten att fylla.

Men för att såväl det offentliga som det privata riskkapitalet ska ge bästa möjliga effekt i investeringar, och inte minst för att uppfinnare, innovatörer och entreprenörer i olika skeden ska hitta de medel som finns tillgängliga, krävs en tydligare organisering av aktörerna i innovationssystemet.

Det behövs förstärkt finansieringsstöd i mycket tidiga faser i form av bidrag, lån och ägarkapital. Därutöver behövs det finansieringsinsatser i kapitalintervallet 5–50 miljoner kronor.

Det behövs en god tillgång till lånekapital till små och medelstora företag. Alla delar i kapitalförsörjningskedjan behöver fungera för att nyföretagandet ska stimuleras och för att landets företag ska ges möjlighet att expandera både produktmässigt och geografiskt. Därför bör det statliga riskkapitalet utvecklas med utgångspunkt i syftet att nå företag i en tidig fas. Det statliga kapitalet ska i stor utsträckning samverka tillsammans med privata finansiärer och kreditgarantiföreningar i hela landet. Kristdemokraterna ser positivt på fond-i-fond-lösningar, där statligt riskkapital från början samverkar med privata fonder för att nå mindre och växande företag.

Översyn av finansieringsmöjligheter

Många saknar i dag de medel som krävs för att kunna starta ett företag eller har svårt att göra avsättningar av sina löpande inkomster till denna grundplåt. Kristdemokraterna vill sänka trösklarna till företagande, för att ge fler möjlighet att starta och utveckla företag och på så vis skapa arbete åt både sig själv och andra. Kristdemokraterna vill också se en översyn av de finansieringsmöjligheter som i dag finns beträffande privatpersoners, företags och andra aktörers möjligheter att investera i lokal företagsutveckling. Syftet är att underlätta att kapital investeras/reinvesteras på landsbygden. Vi vill också förbättra möjligheterna att realisera olika former av lokala investeringsbolag, bygdekassor och andra initiativ som kommer underifrån och bygger på de lokala förutsättningarna. Så stärks civilsamhället, men även kunskapen om och känslan för det gemensamma ansvaret vi alla har för att vårt samhälle ska utvecklas väl.

Kristdemokraterna anser att det är de små och medelstora företagen som ska prioriteras i näringslivspolitik. Det är där flest arbetstillfällen skapas. Skattesystemet ska vara sådant att vinster kan genereras samtidigt som sparande i det egna företaget uppmuntras. Det ska också vara så utformat att det främjar tillgången till riskvilligt kapital för nya och växande företag. Arvs-, gåvo- och kapitalskattereglerna ska utformas så att generationsskiften i företagen underlättas.

Sänkta arbetsgivaravgifter för att komma tillbaka i jobb

Mellan mars och augusti i år skrev ca 384 000 personer in sig som arbetslösa hos Arbetsförmedlingen. Myndighetens prognos över arbetslösheten pekar på att antalet arbetslösa kommer uppgå till omkring 580 000 personer under 2021.

Situationen på arbetsmarknaden kommer vara tuff, samtidigt som den svenska ekonomin förväntas börja växa igen från låga nivåer. För företagen handlar det därför om att våga börja anställa igen, efter ett halvår av stor osäkerhet.

Det finns starka skäl för att försöka underlätta återväxten av nya jobb. Dels skapas grogrund för en positiv tillväxtspiral där anställningar föder ekonomisk aktivitet och fler

anställningar, dels ökar risken för långtidsarbetslöshet redan efter 3–4 månader utanför arbetsmarknaden. I det skedet befinner sig många som blivit arbetslösa under 2020.

För att stimulera till anställningar föreslår Kristdemokraterna ett tillfälligt stöd till alla företag och offentlig sektor som nyanställer personer som var arbetslösa den 18 september och som varit arbetslösa 1–6 månader under senaste halvåret. Stödet ska uppgå till motsvarande 100 procent av arbetsgivaravgifterna för den anställde upp till ett lönetak om 30 000 kr i månaden. Likaså ska arbetsgivare som tar tillbaka permitterad personal under 2020 inte betala arbetsgivaravgift för dessa lönekostnader under resterande del av 2020.

Kan företagen tidigarelägga anställningsplanerna är mycket vunnet. Därför behövs en politik som stöttar den breda ekonomin genom att göra det billigare – och därmed enklare – att anställa en till.

Konkurrenskraftiga skatter på delägarskap – personaloptioner

Optioner och andra aktierelaterade incitamentsprogram används som ett sätt att attrahera och behålla nyckelpersoner i företagen. Genom programmen får personalen möjlighet att få del av företagets framtida ekonomiska utveckling.

Skatteregelverket kring personaloptioner är i dag mycket komplext. Osäkerheten kring hur stor beskattningen kan bli gör att många företag i dag avstår från att ge sina anställda personaloptioner. Detta menar vi kristdemokrater försvårar för entreprenörer i tidiga stadier att attrahera nödvändig kompetens. Rätt använda kan personaloptioner skapa drivkrafter för experter och andra nyckelpersoner att verka i unga och lovande företag.

En utvecklad användning av optioner skulle därför kunna spela en viktig roll för företag som befinner sig i specifika skeden. Det handlar om tillväxtföretag som ännu inte har några intäkter utan måste finansiera löner från det kapital som ägarna satt in i verksamheten.

För att det svenska företagsklimatet även i fortsättningen ska vara gynnsamt krävs förändringar, förenklingar och förtydliganden av regelverket för personaloptioner. Syftet måste vara att förenkla användningen av optioner som instrument att attrahera och behålla kompetens, särskilt i innovativa och växande företag.

Många småföretagare jobbar långa timmar med låga löner i tidiga skeden i nybildade företag. Företagen har sällan möjlighet att erbjuda marknadsmässiga löner till nyckelpersoner. För att underlätta små företags rekrytering av kompetent arbetskraft vill Kristdemokraterna därför göra det enklare och mer konkurrenskraftigt att erbjuda anställda incitamentsprogram och delägarskap. Kristdemokraterna tillsammans med övriga allianspartier initierade en utredning om personaloptioner som lämnade sitt betänkande ”Beskattning av incitamentsprogram” i mars 2016.

Den rödgröna regeringen gick delvis på utredarens förslag och införde kvalificerade personaloptioner. Det innebär att den som förvärvar andelar genom att utnyttja kvalificerade personaloptioner inte förmånsbeskattas. När andelarna säljs beskattas kapitalvinsten enligt vanliga kapitalregler. Sociala avgifter ska inte betalas. Syftet med reglerna är att underlätta för små nystartade tillväxtföretag att rekrytera och behålla nyckelpersoner. Regeringen begränsade dock hur stora företagen fick vara i form av omsättning och antal anställda. Dessutom begränsades hur gamla företagen fick vara.

Kristdemokraterna vill gå längre. Vi vill att fler företag ska kunna använda systemet och avsätter 600 miljoner kronor årligen på personaloptioner, vilket i relation till regeringen betyder sänkta skatter om 390 miljoner kronor per år.

Vår ingång är att regelverket bör förenklas och göras mer konkurrenskraftigt, samtidigt som grundläggande skatterättsliga principer beaktas, så att det blir lättare för växande företag att attrahera och behålla centrala medarbetare. Det måste också ta hänsyn till att såväl stora som små företag har verksamheter i olika länder, så att reglerna är internationellt anpassade och inte exkluderar vissa branscher.

En bred skattesänkning för jobb och pension

Kristdemokraterna föreslår en bred skattesänkning för alla hushåll. För att göra det mer lönsamt att arbeta och att ha arbetat, är skattesänkningen konstruerad så att de som jobbar och de som är pensionärer får dubbelt så stor skattelättnad som de som har försäkringsinkomster. Personer med arbetsinkomster, pension och näringsinkomster får en skattesänkning på ca 0,63 procent av inkomsten upp till 42 400 kr. Det innebär upp till 265 kr per person i skattesänkning. För en genomsnittlig inkomst på 32 000 kr innebär det en skattelättnad på 200 kr i månaden. Förslaget om en skattesänkning till alla kostar drygt 14,5 miljarder kr 2021 och ökar sedan till 15,4 miljarder kr 2023.

Höjd skiktgräns

Trenden har under lång tid varit att allt fler betalar statlig inkomstskatt. Konsekvensen blir minskade incitament att jobba en extra timme, vilket många inom exempelvis vården och polisen ställs inför.

I KD/M-budgeten för 2019 höjdes skiktgränsen. Kristdemokraterna föreslår i budgeten för 2021 en ytterligare höjd brytpunkt för statlig inkomstskatt. 2020 års lönenivå uppgår till 43 600 kr. Genom höjningen av prisbasbeloppet höjs denna gräns till 44 750 kr med regeringens politik. Kristdemokraterna anser dock att gränsen behöver höjas mer för att fler inkomstagare ska slippa omkring 50 procents marginalska. Därför höjs brytpunkten för när statlig inkomstskatt börjar betalas till 46 000 kronor i månadsinkomst. Det innebär 250 kr per månad i sänkt skatt för ungefär en miljon löntagare. Det förbättrar också för många som driver företag. Reformen kostar 2,3 miljarder kr 2021.

Tillfälligt handledarstöd för fler i arbete

Idag ges inget handledarstöd till företag som anställer via nystartsjobb, vilket finns för exempelvis extratjänster. Samtidigt är det mycket viktigt att få igång dessa subventionerade anställningar.

Samma sak gäller för arbetspraktik. Arbetspraktiken innebär att den arbetssökande provar på att arbeta på en arbetsplats för att få yrkesorientering, yrkespraktik eller arbetslivserfarenhet eller för att behålla och stärka sin yrkeskompetens.

Åtgärden har lyfts fram av både Arbetsförmedlingen och Omstartskommissionen som viktig för att få tillbaka människor i arbete. Men arbetspraktik kräver handledare och företagen får ingen ersättning för detta. För att tillfälligt underlätta denna typ av arbetsmarknadsåtgärder anser Kristdemokraterna att det bör införas ett tillfälligt

handledarstöd under 2021 och med retroaktivitet från 1 oktober som ger de företag som anställer en person med nystartsjobb eller anordnar arbetspraktik 500 kr per dag. Det gör det billigare för företag att avvara resurser för handledning och ökar samtidigt den sammantagna subventionsgraden tillfälligt. För detta sätter Kristdemokraterna av 71 miljoner kr 2021, vilket bedöms ge 1 000 nya platser.

3:12-reglerna

I november 2016 presenterades en utredning med förslag på förändringar i 3:12-reglerna, ”Översyn av skattereglerna för delägare i fåmansföretag”, exempelvis höjning av löneuttagskravet och höjd skattesats för utdelning/kapitalvinst inom det lågbeskattade utrymmet från 20 till 25 procent. Efter att ha mött massiv kritik mot den ursprungliga utredningen, drog den dåvarande regeringen tillbaka förslagen om ändrade skatteregler. Kristdemokraterna anser att 3:12-reglerna ska ta hänsyn till småföretagarens situation och att förenklingsregelns belopp ska ta särskild hänsyn till det.

Beskattning av företag i kläd- och skobranschen

Från och med 2022 avser regeringen att införa kemikalieskatt på kläder och skor. Vissa kläder och skor får högre skatt än andra, men bortsett från några få undantag slår skatten mot alla varor, oavsett kemikalieinnehåll. Inte minst för små och medelstora företag lär skatten och dess administrativa följdkostnader bli kännbar. Det finns också risk för dubbelbeskattning vid till exempel secondhandförsäljning. Den statliga utredning som analyserade skattens konsekvenser gjorde bedömningen att arbetstillfällena kommer gå förlorade. Kristdemokraterna avvisar skattens införande. Att den dessutom aviseras mitt under pågående kris ser vi som mycket anmärkningsvärt.

Delningsekonomin

Att möta samhälls- och hållbarhetsutmaningar på nya sätt, med ny affärslogik eller nya affärsmodeller kan vara viktiga element i hur företagande kan bidra till ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling. Det kan t.ex. ske genom sociala innovationer och socialt entreprenörskap som syftar till att skapa social nytta eller möta specifika samhällsutmaningar genom nya eller förbättrade hållbara tjänster, varor eller arbetssätt. I förlängningen kan sådana idéer, som ofta är skalbara, bidra till ett mer inkluderande samhälle.

Ett sådant exempel var starten av kooperativa rörelser runt om i Sverige och världen redan för över 100 år sedan, när människor gick samman för att kunna få del av varor och tjänster lokalt.

Framväxten av nya affärsmodeller som delvis omkullkastar traditionellt företagande kan bidra till en mer hållbar utveckling genom utvecklingen av t.ex. delningsekonomi, kollaborativ konsumtion, social franchising eller företagande inom cirkulär ekonomi eller ekosystemtjänster. Sådana affärsmodeller minskar inte bara den negativa påverkan på miljö och klimat utan kan även bidra till innovationskraft, ökad konkurrenskraft och fler jobb.

Arbetet med att främja hållbar innovation, samhälls-entreprenörskap och nya affärsmodeller sker exempelvis genom att Tillväxtverket genomför ett flertal insatser för att främja hållbart företagande som både direkt riktar sig till små och medelstora företag och syftar till att påverka institutioner och ramverk.

Samtidigt får vi konstatera att företag som Uber och Air BnB som spridit sig över världen med nya sätt att styras, få kunder och tjäna pengar inte har självklara och utarbetade sätt att passa in i befintliga skattesystem eller har tydliga arbetsvillkor och redovisning av intäkter. Flera exempel runtom i världen har tyvärr visat på problem med redovisning och att få människor att hålla sig till lagar och regler inom dessa verksamheter. Det är viktigt att nya affärsmodeller kan visa på en trovärdighet inför den lagstiftning som finns och, om så behövs, verka för att den i så fall förändras i en annan riktning – inte att negligera den.

I april 2017 kom den utredning som har kartlagt olika modeller som möjliggör eller underlättar transaktioner där privatpersoner säljer, hyr ut, lånar ut eller ger bort materiella eller finansiella tillgångar eller erbjuder tjänster etc., och analyserar olika användares roller och rättsliga ställning vid sådana transaktioner.

Antalet delningsekonomiska transaktioner blir fler. Vissa känner dock osäkerhet om vad det innebär att handla med andra privatpersoner och plattformarna är inte så bra på att informera om rättigheter, skyldigheter och skattekonsekvenser.

Utredningen föreslår att Konsumentverket får i uppdrag att informera och vägleda privatpersoner om vad delningsekonomiska transaktioner innebär. Vidare föreslås att Konsumentverket och Konkurrensverket i samråd med andra berörda myndigheter under tre år ska följa delningsekonomin utveckling i ett användarperspektiv.

Kristdemokraterna delar uppfattningen att Konsumentverket är rätt myndighet för uppdraget och noterar att verket år 2018 fick uppdrag att följa delningsekonomin utveckling. Det pågår en snabb utveckling av plattformar inom delningsekonomin och därför är det angeläget att understryka att det kräver resurser för att ge konsumenten snabb åtkomst till information om vad som gäller.

Mineralpolitik

Svensk gruv- och mineralnäring har stor betydelse för vårt lands utveckling. Vi har traditioner och unika tillgångar som ska vårdas och utvecklas på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart sätt. Gruv- och mineralbranschen sysselsätter 13 000 personer och genererar många fler jobb därtill. Ihop med stålindustrin står man för en tiondel av vår bruttoexport.

Mineralpolitiken hänger också samman med visionen om att hela landet ska leva. I Norrbotten är över hälften av investeringarna direkt eller indirekt kopplade till gruvnäringen. För Västerbotten talar vi om 80 procent.

Riksdagen har under våren 2019 tillkännagivit för regeringen att den snarast bör vidta nödvändiga åtgärder för att förenkla och förkorta tillståndsprocesserna för gruv- och mineralnäringen och därefter återkomma till riksdagen med en redovisning av vilka åtgärder som har vidtagits. Kristdemokraterna ingår i den riksdagsmajoritet som står bakom beslutet. Vi menar att Sverige behöver en aktiv mineralpolitik som syftar till att stärka vårt lands konkurrenskraft och utveckla vår position som gruvnation, samtidigt som erforderlig respekt och tyngd ges åt miljöfaktorer, sociala faktorer och äganderätt.

Utredning av minerallagen

Minerallagen har under lång tid varit föremål för diskussion och väcker frågor utifrån flera aspekter. Ett skäl till kritik som lyfts fram är att markvärdet och affektionsvärdet för mark påverkas negativt när undersökningstillstånd beviljats inom ett område. Ett annat är oro bland närboende som inte är direkt berörda markägare. Den ersättnings-skyldighet som åläggs verksamhetsutövaren gäller endast gentemot markägaren. Från ett kristdemokratiskt ideologiskt perspektiv, som håller äganderätten högt, har äganderätten en tämligen svag position i lagstiftningen. Markägarens inställning har ingen egentlig betydelse vad gäller om gruvbrytning ska påbörjas på marken eller inte. Markägaren äger heller inte mineralen. Vidare kan konstateras att behovet av flera av de mineraler som omfattas av minerallagen ökar i och med omställningen till ett hållbart samhälle.

Framtiden ställer krav på en rad avvägningar. Kristdemokraterna är av uppfattningen att en utredning bör tillsättas som ser över minerallagen. Utredningen ska bland annat ta ställning till om det finns anledning att ändra äganderättens utsträckning under markytan. Utredningen ska också ge förslag på hur frågan om säkerhet för återställande av skador ska lösas tillfredsställande. Samtidigt ska den beakta samhällets behov av olika slags mineraler för att klara omställningen till en klimatneutral energianvändning och upprätthålla Sveriges konkurrenskraft och sysselsättning.

Innovation

Sverige är ett av världens bästa länder på innovation, men tyvärr är vi inte fullt lika framgångsrika på att kommersialisera den. Kristdemokraterna vill stärka samverkan mellan universitet, forskningsinstitut och näringsliv och se nya gemensamma forskningsprogram som återspeglar näringslivets behov och där staten deltar som betydande finansiär. Hela det totala innovationssystemet omsätter mycket offentliga medel och det behövs en genomgång av aktörer på alla nivåer för att göra systemet lättillgängligt, begripligt och adekvat.

För att en innovation ska komma till stånd behövs det kunskap, ett företag eller en entreprenör som kan omsätta kunskapen och idéerna till produkter, tjänster eller förbättringar samt en marknad där en kund köper produkterna och tjänsterna. Att ha ett tillåtande klimat i samhället där idéer uppskattas, tas omhand till uppfinningar och kan vidareutvecklas är en del av Kristdemokraternas syn på personlig utveckling som medverkar till ett medskapande Sverige, där allas unika och lika värde är grunden för samhällsbygget.

Hela kedjan av aktörer i det entreprenöriella ekosystemet kan säkert motivera sin existens och påvisa ett gott arbete. Detta till trots startas många företag utan kontakt med företagsrådgivare för att man inte vet var man ska leta efter någon som kan ge råd och stöd, eller att befintliga företag saknar kontakter med akademi och forskning likaväl som hur man söker medel för utveckling av företagen. Att ge uppfinnare stöd i deras idéer och ekonomisk support för ansökan om skydd för immateriella rättigheter eller att söka patent är även det angeläget och viktigt.

Eftersom de flesta är beroende av både privata och offentliga medel på lokal, regional och nationell nivå, behövs en översyn av processkedjan från uppfinnarstadiet,

företagsrådgivning, forskning och utveckling, inkubatorverksamhet med mera fram till finansiering och kommersialisering av produkter och tjänster.

Kristdemokraterna anser att en översyn av innovationssystemet är nödvändig då mycket offentliga medel läggs på alla nivåer. Statliga medel fördelas genom myndigheter som till exempel Vinnova och Tillväxtverket och andra typer av stöd genom forskningsinstitut och företagsrådgivarorganisationer.

Test- och demonstrationsenheter, så kallade testbäddar, är viktiga för näringslivets möjligheter att öka innovationstakten kring produkter och tjänster. Testbädden blir en miljö där lösningar inom utvalda områden kan arbetas fram och finslipas. Ett gynnsamt regelverk behövs för att Sverige ska stå sig i konkurrensen med andra länder. I studier framkommer att regelverk kan vara en utmaning vid testbäddsverksamhet. Därför är det viktigt att regeringen kontinuerligt ser över och säkerställer att lagar och regler inte är onödigt hindrande för testbäddsverksamhet under kontrollerade former.

Ett verktyg för att lösa specifika samhällsutmaningar, inte minst inom områden där marknaden inte kommit så långt, är utlysandet av innovationstävlingar. Rätt utformade kan tävlingar ha potentiellt stor utväxling i relation till kostnader. Kristdemokraterna ser positivt på sådana initiativ.

Utveckling av nya företag och produkter inom life science

Innovativa företag eller företag med högt teknik- och kunskapsinnehåll har en annorlunda utvecklingsprocess jämfört med andra företag. Tiden för utveckling av nya produkter och företag ser olika ut för olika sektorer och branscher. När det gäller life science – ett brett område som bland annat omfattar utveckling av läkemedel, diagnostik och medicinteknik – är utvecklingsprocessen ibland mycket lång. Det gäller i synnerhet för utvecklingen av nya läkemedel, vilket kräver långsiktig finansiering.

Stiftelsen Forska Sverige, LIF, Swedish Medtech och Sweden Bio med flera organisationer har kommit med många olika förslag under de senaste åren för att komma framåt i frågan om utveckling av den svenska life science-branschen. Kristdemokraterna har varit pådrivande i frågan om en nationell strategi för att de företag som finns i Sverige ska finna mödan värd att ha verksamhet i landet, hitta kompetent personal och få utväxling av satsade medel för forskning och kommersialisering av produkter.

Sveriges life science-inkubatorer, Alis, har i en rapport 2016 lyft fram de särskilda utmaningar som möter utvecklingsprocesser och finansiering inom life science i Sverige. Tillväxtanalys gav ut en rapport våren 2017 med rubriken ”Towards a Swedish megafund for Life Science innovation”. Den visar på hur en svensk fond, genom att applicera särskilda finansieringstekniker, skulle kunna skapa tillfredsställande finansiering för uppstarts företag i de tidiga skedena.

Tillväxtanalys skriver:

En växande och åldrande befolkning är direkt kopplat till en ökning av kroniska sjukdomar vilket bidrar till ökade kostnader för hälso- och sjukvård. Utan åtgärder kommer hälso- och sjukvårdens del av BNP i Sverige och många andra länder öka dramatiskt, vilket kommer att vara ohållbart. Innovation är centralt för att motverka denna utveckling och skapa en bättre och mer kostnadseffektiv hälso- och sjukvård samt äldreomsorg. Sverige har en stark tradition och kompetens inom alla segment av Life Science-industrin men under de senaste decennierna har tillflödet av riskkapital i de tidiga skedena minskat, vilket hämmat utvecklingen av nya Life Science-företag.

Genom att skapa en megafond som kapitaliseras genom investeringar i både ägarandelar och obligationer, skulle den kunna öppna upp för investerare som traditionellt sett inte har investerat i tidiga skeden, något som Kristdemokraterna anser behöver utredas vidare.

Snabbare processer för nya produkter

Sverige har en stolt tradition inom såväl medicinsk forskning som tekniska innovationer inom vården, vilket har skapat såväl jobb som god hälsa och Nobelpris. Men när andra länder under senare år flyttat fram sina positioner har Sverige tappat innovationskraft inom life science-sektorn. Orsaker som brukar nämnas är att ökad tidspress i vården har minskat möjligheter till forskning, konkurrens inom industrin från andra delar av världen som Sydostasien och Östeuropa, samt uppköp och utförsäljning av svenska bolag i branschen.

Nu verkar det dock som om det håller på att förändras. Antalet kliniska prövningar har ökat något och regeringen har sjösat ett forskningsprogram för biologiska läkemedel. Det är positivt att till exempel Vinnova och Vetenskapsrådet samarbetar. Men det krävs också en kontakt mellan professionen i vården och de tillverkande företagen och forskningen för att svensk vård ska få del av nya rön och behandlingar. Det svenska hälso- och sjukvårdssystemets oförmåga till snabbt upptag av innovativa läkemedel är inte bara ett problem för svårt sjuka patienter utan också för de forskande företagen inom industrin som är beroende av klara och enkla spelregler för introduktion av nya innovativa läkemedel; men även företagen som skapar ny medicinteknik drabbas av oförmågan från landstingen att se fördelen för svenska patienter.

Den krassa verkligheten är att om företagen inte får avsättning för sina nya och innovativa produkter minskar incitamenten att satsa på forskning och utveckling i Sverige. Det betyder färre jobb, minskad innovationskraft och i förlängningen en allt sämre kvalitet i vården, något som i slutändan drabbar patienterna. Det är paradoxalt med tanke på de goda förutsättningar vi har för forskning med en väl utbyggd högkvalitativ hälso- och sjukvård och en världsunik tillgång i våra svenska register, inte minst kvalitetsregister som följer patienter, diagnoser och behandlingsresultat över tid.

Vi måste säkerställa att svårt sjuka patienter får tillgång till goda undersökningar och behandlingar, oavsett bostadsort och under den tid det tar för läkemedlet eller andra produkter att gå från formellt godkänt till formellt införande. Dagens system är inte etiskt försvarbart. Ingen hade kommit på idén att organisera hälso- och sjukvården i 21 regioner om organisationen skulle satts i sjön idag. Att föra över ansvaret för sjukvården till statlig nivå skulle skapa en jämlikare vård över landet, med lika tillgång till nya innovativa läkemedel och medicintekniska produkter.

En statlig utredning, ”Kunskapsbaserad och jämlik vård – Betänkande av Utredningen om ökad följsamhet till nationella kunskapsstöd i hälso- och sjukvården” (SOU 2017:48) konstaterar att hälso- och sjukvården fortfarande skiljer sig åt mellan olika regioner i Sverige och strukturella förändringar behövs för att förbättra situationen. Det tar alltför lång tid att introducera, använda och utvärdera nya behandlingar och tekniker i vården, och vi lyckas inte dra tillräcklig nytta av medicinska framsteg.

Skillnader i vården beror alltså i hög grad på hur olika sjukvårdshuvudmän, regioner, styr sin vård. Detta gäller kanske i synnerhet på läkemedelsområdet där patienter på flera områden, till exempel inom vården av multipel skleros, behandlas med läkemedel som inte är godkända, s.k. off-label-användning. Det kan vara rimligt att

tillåta behandling utanför vetenskaplig indikation i de fall där det saknas vetenskapligt godkänd behandling. Inom barnsjukvården som exempel är det naturligt att använda behandlingar utifrån praxis.

I de fall där det emellertid finns läkemedel som godkänts kan det inte accepteras att det mer än möjligen i undantagsfall förekommer behandling utan vetenskaplig grund. För att trygga patientsäkerheten bör regeringen därför ge sina myndigheter i uppdrag att alltid prioritera läkemedel som har av myndighet godkänd indikation. Det är alltså en avvägning för både patient och läkare mellan att få en behandling eller inte.

Läkemedel finns som används i klinisk praxis, men området beräknas växa kraftigt inom det närmaste decenniet. Det handlar om innovationer som kommer att öka långtidsöverlevnaden och hjälpa tusentals svårt sjuka patienter varje år.

Men vad är vitsen med nya innovativa läkemedel om handläggningstiden är flera år eller läkemedlen bara erbjuds i ett fåtal av Sveriges regioner och om vissa landsting har råd att köpa in den medicintekniska apparatur som behövs för att upptäcka en svår sjukdom, men vissa inte? Att ställa krav inom ramen för innovationsupphandling är ett sätt som vissa landsting arbetar med, men det måste utvecklas en nationell gemensam syn på hur universitetssjukhusen och andra vårdgivare ska få större möjlighet att forska fram, prova och utveckla nya produkter.

En myndighetsprövning på nationell nivå av alla slags produkter inom life science måste rimligtvis också gälla i alla regioner, annars har vi bara lyckats lägga till en nivå och förlängt handläggningstiden, tvärtom mot arbetets ambitioner.

Det behövs mindre krångel och mer samarbete för att lyfta svensk life science-industri. Då kan vi nå bättre vårdresultat, komma bort från ojämlikheter i vården och skapa fler jobb till introduktionsprocessen. Det måste bli tydligare hur regionerna ska agera för mer jämlik vård av svenska patienter genom införande av nya produkter inom vård och behandling. Till att börja med behövs ett nationellt åtagande för att komma till rätta med den ojämlika introduktionsprocessen.

Effektivisera företagsstöden

Systemet för företagsstöd har mött kritik bland annat från statliga genomlysningar och forskning. Flera rapporter, till exempel från forskningsinstitutet Ratio, pekar på att utväxlingen är låg eller oklar. Systemet är diversifierat och svårt att överskåda. Då omfattande medel läggs varje år på olika typer av företagsstöd krävs en högre ambitionsnivå avseende uppföljning och säkerställande av kvalitet. I ökad omfattning måste stöd utvärderas utifrån effekt och systemet måste bli mer överskådligt, för att på så vis effektivisera resursanvändandet och åstadkomma träffsäkerhet. Kristdemokraterna tillför 5 miljoner kronor årligen till Myndigheten för tillväxtanalys för bättre utvärdering.

I forskningslitteraturen förekommer begreppet bidragsentreprenörer som syftar på företag med svag livskraft som sätter i system att söka bidrag från flera håll. Det är företag som istället för att utveckla produkter och tjänster drar nytta av ett stödsystem där samordningen mellan stödgivare brister. Man skiljer ut sig genom högre löner och lägre produktivitet. Det finns exempel på företag som erhållit medel från närmare 40 stödformer. Sett till stödets syfte blir resultatet i fallen med bidragsentreprenörerna direkt kontraproduktivt och i värsta fall riskerar man att tränga ut andra företag. En av

slutsatserna inom forskningen är att bidragsentreprenörer uppstår till följd av att det inte finns någon god samordning av statliga stöd och ingen kontrollmekanism för att fånga upp företag och entreprenörer som satt bidragssökande i system. Problembilden är naturligtvis allvarlig. Det samlade systemet omfattar mångmiljardbelopp. Regeringen bör verka för att ansökan och utbetalning av statliga företagsstöd samordnas så att förekomsten av så kallade bidragsentreprenörer minskar och effektiviteten i stöden ökar.

Upphandling – konkurrens

Offentlig upphandling regleras av tre lagar som i huvudsak bygger på EU-direktiv: lagen om offentlig upphandling (LOU) gällande varor, tjänster och byggtreprenader, lagen om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (LUF) samt lagen om valfrihetssystem (LOV) vid konkurrensutsättning av verksamhet inom vård och omsorg.

Kristdemokraterna anser att upphandling är ett viktigt verktyg för offentliga verksamheter att på ett tydligt sätt visa hur medel används och konkurrensneutralitet kan upprätthållas. Däremot har de senaste årens utredningar och nya EU-direktiv gjort det möjligt att ställa upp ytterligare kriterier som krav vid upphandlingar, som ska tas i beaktande och användas med sunt förnuft. Flera nya utredningar om upphandling har presenterats och åtgärder diskuteras utifrån det.

Innovationsvänlig upphandling kan användas i större utsträckning av myndigheter, kommuner och regioner. Det bidrar till teknikutveckling, nya affärsmöjligheter för företagen och ökad efterfrågan på produkter och tjänster som inte funnits tidigare, och därmed ökad tillväxt och arbetstillfällen i Sverige.

Offentliga bolags och myndigheters konkurrens med privata verksamheter

Kristdemokraterna anser det vara viktigt att alltid se över offentlig verksamhet och hur den motiveras över tid. Svenska staten äger i dagsläget 46 företag och förvaltar två verksamhetsstiftelser. Det sammanlagda värdet på bolagsportföljen uppgår till 640 miljarder kronor. Företagslistan borde hos varje riksdagsledamot och skattebetalare väcka frågan om alla dessa driver verksamheter som är lämpliga för staten att äga.

Kristdemokraternas principiella utgångspunkt är att konkurrensutsatta marknader i allt väsentligt ska reserveras för privata företag medan offentlig affärsverksamhet ska minimeras eftersom det ofta inverkar negativt på marknadens funktionssätt. Regeringen bör se över vilka företag i den statliga bolagsportföljen som bör avyttras. Hänsyn i en sådan översyn bör tas till strategiska och säkerhetspolitiska överväganden samt till samhällsuppdrag som inte kan genomföras på annat sätt.

De statliga företagens närvaro på flera marknader riskerar att ge osund konkurrens. Trots den lagstiftning som ska förbjuda statliga företag att snedvrida konkurrensen och utnyttja sin ställning har vi kunnat se en trend med breddning av verksamheter som riskerar att ta marknadsandelar på bekostnad av privata aktörer. De statliga företagens agerande riskerar därmed att bryta mot konkurrenslagen, samtidigt som det ökar statens inflytande på kommersiella marknader. Detta är en utveckling i strid med vad Kristdemokraterna vill se för statligt ägande.

Ett färskt fall som väcker frågor om statliga företags agerande är Svevia som bygger och underhåller vägar och infrastruktur. Tidigare var bolaget en del av Trafikverket men det deltar nu som statligt bolag i upphandlingar som verket utlyser. Under året har en granskning presenterats som för fram att bolaget vinner marknadsandelar genom underprissättning som privata konkurrenter, inte minst mindre företag, svårligen kan matcha.

Regeringen bör i sitt övergripande ansvar för de statliga bolagen vidta åtgärder som säkerställer att statliga bolag på konkurrensutsatta marknader inte snedvrider konkurrensen. Bland de statliga företagen återfinns flera som verkar på konkurrensutsatta marknader och som svårligen kan motiveras vara en del av statens kärnuppgifter. Infra-nord AB som jobbar med anläggningsarbete är ett exempel, ett ryskt bolag som ägs tillsammans med staden Sankt Petersburg är ett annat.

Debatten om den svenska statens ägande är mycket viktig. Det handlar om att staten som ansvarsfull ägare lever upp till rådande lagstiftning. Det finns bolag som staten äger med särskilda samhällsuppdrag, liksom verksamheter inom bolag där det borde finnas ett säkerhetspolitiskt tänkande för att upprätthålla landets infrastruktur, oavsett digitalt eller fysiskt.

Det är vidare angeläget att statliga bolag inte ägnar sig åt intern verksamhetsutveckling som sträcker sig utåt mot, och i konkurrens med, andra aktörer. Kristdemokraterna vill se en kartläggning av statens affärsmässiga verksamhet som sker i konkurrens med det privata näringslivet. Där ska myndigheter också inkluderas. Det tydligaste exemplet är Krimprod vars verksamhet kan motiveras med att sysselsättning ges till intagna i Kriminalvården – men där särskilt tvätteritjänsterna som erbjuds på öppna marknaden genom deltagande i upphandlingar, inte går att konkurrera med från andra företag med högre kostnader för utfört arbete.

Detta slår tyvärr även igenom i kommuners och landstings/regioners egna verksamheter eller deras bolagsupphandlingar, som konkurrerar på den kommersiella marknaden, oavsett om det handlar om tvätteritjänster, ägande och drift av konferensanläggningar, campingar, spa, tryckerier eller annat. Det offentliga ska inte konkurrera med det privata såvida det inte krävs en särskild insats på ett väl definierat område för att främja tillväxt och utveckling under begränsad tid.

Företag i kriminellas händer

Den organiserade brottsligheten använder sig av företag som brottsverktyg. Problemet har bland annat belysts i en rapport från Brå (2016:10) om kriminell infiltration av företag. Där beskrivs hur gärningspersonerna agerar på två plan – den kriminella ekonomin och den legala företagssfären – där förmågan till anpassning skapar problem. Vid smuggling av narkotika kan ett transportföretag spela roll – med hjälp av en seriös plattform lyckas man vilseleda. Under coronakrisen har risken för att utländska stater ska köpa upp försvagade företag diskuterats. Polisen har samtidigt varnat för att kriminella nätverk ska göra detsamma. Kristdemokraterna anser att rättsväsendet måste stärkas. Svensk lagstiftning måste tydligt motverka att företag nyttjas för kriminella syften.

Export och frihandel

En förutsättning för att de stora globala klyftorna ska kunna minska är handel på rättvisa villkor över hela världen. Det är främst genom handel som de minst utvecklade länderna med egen kraft kan resa sig ur fattigdomen. Därför måste en fri och rättvis handel utvecklas där geografiska gränser har minskad betydelse. Handelshinder som tullar och exportsubventioner bör alltså motverkas.

Handel binder samman länder och marknader världen över; inte minst tillkom Europeiska gemenskapen, eller EU numera, som en del i arbetet för fred och frihet. Större export gynnar företag, konsumenter och samhällsekonomin i stort då det innebär ökade intäkter och möjligheter till specialisering och storskalighetsfördelar. Också import har positiva effekter på ekonomin då det ger fler valmöjligheter och lägre priser, och varor som skulle vara dyra att producera i exempelvis Sverige kan köpas in billigare från utlandet. Detta gör i sin tur att svenska varor kan produceras till lägre kostnader och bli mer konkurrenskraftiga.

40 procent av den svenska varuexporten utgörs av industriprodukter som maskiner och transportmedel. Hit räknas bland annat också export av telekomprodukter. Sveriges basindustri med skogs-, stål- och gruv- samt kemiindustrin står också för en betydande del av den svenska varuexporten. Exempel på stora importvaror är olja, bilar samt el- och teleprodukter.

Tjänstehandeln domineras av olika slags affärstjänster, tekniska tjänster samt resor, transporter och övriga affärstjänster. I den sistnämnda gruppen ingår bland annat tjänster relaterade till forskning och utveckling.

Sedan Sverige gick med i EU 1995 har vi inga egna frihandelsavtal. De frihandelsavtal som gäller för EU gäller också för Sverige. EU har redan idag frihandelsavtal med ett stort antal länder och håller dessutom på att förhandla ytterligare avtal.

Handelsavtalet mellan EU och Kanada, Ceta, beslutades av Europaparlamentet i början av 2017 och antogs av riksdagen under 2018. Ett omfattande avtal med Japan – Sveriges näst största handelspart i Asien – ingicks under 2019 och öppnar för exportmöjligheter genom tariffsänkningar och regelförenklingar. Frihandelsförhandlingar pågår mellan EU och bland annat Chile, Indonesien, Australien och Nya Zeeland. För Kristdemokraterna är det centralt att Sverige agerar som en konstruktiv part och ger arbetet med nya frihandelsavtal hög prioritet.

Det finns politiker som ifrågasätter EU:s exklusiva handelskompetens och vill undergräva frihandeln. Vi såg under förhandlingarna om handelsavtalet med Kanada hur ett regionparlament i praktiken kunde kidnappa en hel avtalsprocess. Kristdemokraterna anser att EU:s kompetens på handelsområdet ska värnas och förtydligas.

Handeln mellan USA och Sverige har stor betydelse för tillväxt och framväxten av nya jobb i vårt land. TTIP syftade till att lyfta handeln ytterligare och ge EU:s medlemsländer en puff framåt i ekonomin. TTIP hade potential att möjliggöra ökad export till USA, vilket behövs efter en tid av lägre siffror. 91 procent av företagen i Sverige som handlar med USA är små och medelstora företag. Det kan gynna deras verksamheter att minska problemen med olika standarder för produkter, certifieringar eller utformning av tariffer som gör det dyrt och svårt. Därför är det av stor vikt att även behoven hos små och medelstora företag täcks upp i handelsförhandlingar likt denna.

Förändringen på presidentposten i januari 2017 har dock fört med sig nya förutsättningar. Vi beklagar USA:s inslagna väg med fler tullar och mindre frihandel,

som utöver de ekonomiska implikationerna även undergräver nuvarande internationella regelverk.

Det är av yttersta vikt för Sverige som litet exportberoende land att handelskonflikter undviks och att avtal kan nås som borgar för en utveckling bort från rådande protektionistiska riktning och mot ytterligare frihandel, såsom syftet med TTIP var. Om inte TTIP-förhandlingar kan återupptas där de slutade, bör ändock parterna sträva efter att nå fram till delavtal eller mindre avtal för att undanröja hinder och främja handel. Sverige bör agera för detta.

Ratificering av handelsavtal

Handelsavtal måste ratificeras för att kunna träda i kraft. Processen tar ofta lång tid och möter många hinder längs vägen. Vissa handelsavtal är delad kompetens mellan EU och medlemsländerna, och kräver därför en längre process. Andra avtal är konstruerade på ett sätt som gör dem till exklusiv EU-kompetens. Handelsavtalet med Kanada (Ceta) är delad kompetens och är ännu inte ratificerat utan har endast trätt i kraft genom provisorisk tillämpning. Samtidigt har avtal som det med Mercosurländerna knappt börjat sin ratificeringsresa genom medlemsländerna och EU-institutionerna. Kristdemokraterna tycker att Sverige ska prioritera att dessa processer påskyndas och fullföljs.

Klimattullar

EU-kommissionen har aviserat att den kommer att föreslå ett nytt verktyg för att prissätta koldioxidutsläpp för varor som importeras till EU (Carbon Border Adjustment, CBA). Det är i någon mening att betrakta som ett tullsystem för koldioxid. Sverige är EU-ledande både som frihandelsförsvare och som klimatnation, vilket här skulle kunna utgöra en svår balansgång. Vi vet att många aktörer och länder vill använda CBA för att skydda den inhemska industrin från konkurrens utifrån, snarare än som klimatåtgärd. Det är av stor vikt att svenska regeringen inte låter sig bakbindas av fina klimatpolitiska ord, utan säkerställer en rimlig utformning av systemet. Enligt Kristdemokraterna måste det vara en grundläggande förutsättning för tullar av detta slag att de går att förena med Gattavtalet (General Agreement on Tariffs and Trade) som reglerar varuhandel mellan länder i WTO:s regelverk. Annars ska de inte genomföras.

EU:s statsstödsregler

Sverige måste säkerställa att EU:s statsstödsregler inte sätts permanent ur spel. EU-kommissionen har öppnat för att revidera de regelverk som säger att medlemsländer inte får subventionera den egna industrin. Inte minst Frankrike driver på för en ordning där reglerna tillåter subventioner av några få europeiska storföretag. Syftet man för fram är att det blir enklare att möta global konkurrens. Trots det vällovlige syftet skulle konsekvensen snarare bli att små och medelstora företag i Europa hamnar i kläm samtidigt som EU-länderna genom sådana subventioner skulle riskera att elda på ett redan spänt läge i världshandeln. Sverige bör slå vakt om de regelverk som finns och agera motpol till dem som vill öppna för subventioner till storföretag.

Tullfrihet för klimatviktiga komponenter

Tullar på olika komponenter som behövs för att bygga ett klimatneutralt samhälle innebär att omställningen blir dyrare och sinkas. Alla importtullar på varor som behövs i den klimatneutrala ekonomin måste tas bort, exempelvis på biobränslen, solceller och vindkrafts- och kärnkraftskomponenter. Vi har sett hur solenergimarknaden vuxit sedan EU lättade på tullar 2018. Lägre priser på solceller öppnar en möjlighet för tillkomsten av solcellsprojekt som projekteras utan statliga stöd, vilket redan kommit i gång på den europeiska kontinenten. Många svenska företag ligger långt fram i den miljötekniska utvecklingen och skulle vid friare handel kunna bidra mer än idag till global omställning.

Handel som fattigdomsbekämpning

Internationell handel är en förutsättning för ekonomisk tillväxt inte bara i Sverige utan även i utvecklingsländer. Därför måste handels- och biståndspolitiken gå hand i hand. Sverige ska driva på för att EU ska fortsätta slopa exporttullar för de minst utvecklade länderna och verka för att fattiga länder kommer längre fram i handelskedjan så att de inte fastnar i rollen som råvaruproducenter. Här finns inget utrymme för protektionism från EU:s sida. EU bör även lägga mer kraft på att verka för minskade handelshinder utvecklingsländer emellan – hinder som ofta kan vara högre än mellan dessa länder och EU.

Exportfrämjande insatser

Det exportfrämjande arbetet ska bland annat möjliggöra för svenska företag att expandera och nå nya marknader. Genom dialog med näringsliv och andra berörda aktörer kan de insatser som staten är med och stödjer fokuseras strategiskt. Att sträva efter samordning av insatser är viktigt för att utväxlingen av resurserna ska bli så god som möjligt. Uppföljning ska alltid ske för att det ska framgå tydligt om satsningar har fått avsedd effekt. Det ger förutsättningar för kostnadseffektiva prioriteringar. Vi tror på en ökad uppmärksamhet för EKN – Exportkreditnämnden – som har uppdraget att främja svensk export och svenska företags internationalisering. Det gör man genom att försäkra exportföretag och banker mot risken för att inte få betalt i exportaffärer, så att de kan genomföra fler säkra exportaffärer. Om företag får bättre information om möjligheten att söka garantier där, kan det bidra till att fler vågar exportera.

Välfärdstjänster bör uppmärksammas som potentiell exportframgång. Den internationella marknaden för välfärdstjänster väntas bli allt större framöver. Samtidigt finns ett kunnande och kvalitetsarbete inom svenska välfärdsföretag som många gånger håller hög nivå. Att underlätta för internationalisering av till exempel vårdkoncept och effektiva beprövade arbetssätt kan vara gynnsamt såväl för svensk ekonomisk utveckling som för internationell hälsoutveckling.

Anslagsförändringar

Med hänvisning till andra angelägna satsningar i vår budget, såsom konkurrenskraftiga skattereformer för jobb och företagande, satsningar på välfärdens kärna och ett förstärkt rättsväsende, reduceras vissa anslag under detta utgiftsområde i relation till regeringens förslag. Vi menar vidare, som vi anför i motionen, att det finns en effektiviseringspotential inom ramen för företagsstödsystemet. Det är bland annat därför vi tillför 5 miljoner kronor årligen till anslag 1:6 Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser. Det kan möjliggöra effektutvärderingar i ökad omfattning och bidra till kunskap om hur kostnadseffektiv stödgivning kan säkerställas.

Anslag 1:1, 1:3 samt 1:5 minskar då vi fortsätter att avvisa samma utökningar som i samband med budgetpropositionen år 2018. Inom anslag 1:5 ställer vi oss emellertid bakom medel till elektrifiering av fordonsparken från nämnda budgetproposition. Inom anslaget avvisas liksom ifjol de utökade medlen om 100 miljoner kronor till Nationella innovationsrådet från fjolårets budgetproposition. Regeringens medelstildelning i innevarande proposition till det som benämns Omställning och utveckling för hållbar besöksnäring, och som återfinns under anslag 1:5, men även anslag 1:4 samt anslag 1:7, avvisas till förmån för andra prioriteringar och insatser.

Under anslag 1:2 avräknar vi 70 miljoner kronor från forskningsmedlen FOI-prop. Medlen fördelar vi istället till en forskningssatsning på kärnkraft som totalt uppgår till 125 miljoner kronor årligen (anslag 1:4, utgiftsområde 21 Energi). Inom samma anslag avvisas regeringens tilldelning avseende Omställning arbetsmaskiner 2021–2022.

Inom anslag 1:4 tillför Kristdemokraterna 15 miljoner kronor årligen i en satsning på etablering av ägarskifteskontor.

Till förmån för andra prioriteringar avvisas regeringens tillskott av medel till Visit Sweden inom anslag 1:7, innevarande budgetproposition. Likaså avvisar vi regeringens ytterligare medel till anslag 1:8. Anslag 2:2 reduceras med 10 miljoner kronor för effektivisering av Kommerskollegiums verksamhet. Och i linje med förra årets prioriteringar reduceras anslag 2:3 med 160 miljoner kronor och anslag 2:4 med 15 miljoner kronor.

Under nytt anslag, Central plattform för regelgivning, satsar Kristdemokraterna 3 miljoner kronor årligen.

Camilla Brodin (KD)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Magnus Oscarsson (KD)

Magnus Jacobsson (KD)

Larry Söder (KD)